

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 64E JAARGANG NO.7, JULI 2003

onze vogels

Zebravink

Reuzenkoekoek *Seythrops novaeholland*

oudervogels

Ervaringen en kweek met Koekoeksvogels

Orde: *Cuculiformes* -
koekoeksvogels Familie: *Cuculidae* - koekoeken

Herkomst
Ze komen in alle werelddelen voor waar een gematigd of tropisch klimaat heerst.

Over koekoeken is niet veel bekend en velen onder U zullen nauwelijks weten dat er behalve de Europese koekoek nog meer dan 130 soorten bestaan. De familie bestaat uit een aantal zeer uit een lopende soorten. Het zijn vogels welke zelden in volières gehouden worden. Ofschoon er af en toe wat soorten in de handel binnenkomen hebben ze weinig aftrek. Is het de slechte naam die koekoeken bij ons hebben (broedparasitisme) of durft men het gewoon niet aan? Inderdaad is er over de verzorging van deze vogels in volières nog heel wat baanbrekend werk te doen. In de 34 jaar dat ik lid ben van onze bond is er behalve wat algemene informatie nauwelijks iets gepubliceerd. Er is een aantal bijzonder moeilijk te houden soorten bij maar zeker ook soorten welke goed te houden zijn. Voor serieuze liefhebbers ligt hier dus nog veel braak terrein. Dat er ook kweekresultaten te behalen zijn behoeft na het lezen van dit artikel geen verder betoog. Ik wil met dit artikel proberen een lans te breken voor koekoeken in het algemeen en het houden en kweken in volières in het bijzonder. Na wat algemene zaken over koekoeken zal ik ter verduidelijking alle 6 onderfamilies wat aandacht geven voordat ik het broedresultaat beschrijf.

Kenmerken
Klein tot middelgrote landvogels met een lengte variërend van 14 tot 70 cm. Ze hebben klemvoeten dat wil zeggen de twee middelste tenen naar voren en de buitentenen naar achteren. Dit geeft vooral bij klimmen in struikgewas een extra houvast.

Kleuren
Ze hebben over het algemeen een onopvallend verenkleed maar er zitten ook soorten tussen welke bijzonder mooi gekleurd zijn. Ze hebben vaak gekleurde plekken in de oogstreek. Er zitten verschillende soorten bij welke op roofvogels lijken. Mannetjes en vrouwtjes zijn op een enkele uitzondering na hetzelfde gekleurd.

Biotoop
Het zijn bewoners van verschillende biotopen. Ze bewonen bossen, struikgewas, maar er zijn ook soorten die zich op de grond en in hoog gras ophouden.

Voeding
De meeste soorten zijn hoofdzakelijk insecteneters. Ook harige rupsen staan op hun menu. Er zijn ook soorten die hagedissen, sprinkhanen, kikkers, slangen, muizen en ook jonge vogels op hun menu hebben staan. Een enkele soort neemt ook bessen en fruit maar het hoofdvoedsel blijft toch dierlijk.

Onderfamilie *Cuculinae*
Echte koekoeken 50 soorten

jongevogel 14 dagen oud 2001

Broedparasieten

U zult zich misschien afvragen wat is broedparasitisme: nu eigenlijk? Broedparasitisme betekent dat de oudervogels geen enkele bemoeienis hebben met het maken van het nest, het broeden en het grootbrengen van de jongen. Dit laten ze over aan zogenaamde waardvogels. Er is een grote diversiteit aan waardvogels. Men gaat er vanuit dat ze hun eieren bij een waard leggen van de soort waardoor ze zelf zijn grootgebracht. Om de waard niet af te schrikken zal de koekoek eieren moeten leggen die dezelfde kleur c.q. tekening hebben als de waard zelf. De ons bekendste broedparasiet is *cuculus canorus* ofwel Europese koekoek. Aan de hand van 'onze' koekoek zullen we in het kort proberen uit te leggen hoe een parasiet nu eigenlijk te werk gaat. Wanneer deze vogels terugkomen uit hun winterkwartier (Afrika) zal al gauw het bekende koekoek, koekoek in de oren klinken. Dit lied wordt alleen door de mannetjes ten gehore gebracht. Het dient om de vrouwtjes te laten weten dat hij in de buurt is en ter beschikking staat. Maar vooral ook om concurrenten te laten weten dat dit zijn gebied is en ze maar beter uit de buurt kunnen blijven. Op deze manier komen de paartjes bij elkaar. Van een echte verloving kunnen we dus niet spreken en van huwelijkse trouw al helemaal niet. Sterker nog ze zullen te pas en te onpas vreemd gaan als hun dat zo uitkomt. Als voorbeeld een waard welke effen blauwe eieren legt. Hier zal normaal gesproken alleen een parasiet welke zelf ook effen blauwe eieren legt succes hebben. Ook de grootte van de eieren is aangepast. Omdat de Europese koekoek t.o.v. zijn waardvogels meestal relatief groot is, legt deze een ei wat veel kleiner is dan je bij zijn postuur zou verwachten. Om het ei in het nest van de waard te leggen wacht het koekoekvrouwtje tot het nest even verlaten is. Er is ook wel gesignaleerd dat het mannetje meehelpt om de waard van het nest te krijgen. Hij lokt door zijn roofvogel uiterlijk de aandacht naar zich toe waardoor het vrouwtje onge-

merkt haar ei in het nest kan deponeren. Het koekoekpaar heeft nu zijn werk volbracht. De waardvogels hebben nu de ondankbare taak om het ei uit te broeden. Wanneer het ei uitkomt, begint de jonge koekoek instinctief eieren c.q. jongen uit het nest te drukken. Zodoende krijgt het jong alle aandacht voor zich alleen en zal snel opgroeien. Toch mag men koekoeken op dit gedrag niet afrekenen want het is hun manier van overleven en het nageslacht veilig te stellen.

Moeder natuur heeft hier alle registers open moeten trekken om de soort te laten overleven. Door het succes van deze strategie kunnen wij nog steeds genieten van onze koekoek met zijn prachtige zang. Wij mensen zijn overigens wel de laatsten die koekoeken om hun gedrag mogen veroordelen want mensen hebben verdacht veel koekoek trekjes. Zo zijn mensen meesters in het om de tuin leiden, vreemd gaan en het niet zo nauw nemen met de huwelijkse trouw, goochelen met eitjes en kindertjes dumpen en door anderen laten grootbrengen. Mijn ervaring betreft de reuzen koekoek, *scythrops novae hollandiae*.

Onderfamilie *Phaenicophaeni*
Maicoa's 16 soorten
Coua's 10 soorten

Normaal broedgedrag. Dus: nestelen, broeden en grootbrengen van de jongen. Maicoa's zijn in de gespecialiseerde vogelhandel af en toe te krijgen. Het zijn zeer gespecialiseerde kostgangers en zijn dus af te raden in verband met hoge uitval in de acclimatiseringsperiode. Coua's komen alleen op Madagaskar voor en komen dus niet in aanmerking voor liefhebbers. Mijn ervaring betreft de geelsnavelmaicoa.

Onderfamilie *Centropodinae*
Koekals of spoorkoekoeken 28 soorten

Normaal broedgedrag. Ze leven in open gebieden met hoog gras. Hun poten zijn

aangepast voor klimmen door hoog gras en andere dichte begroeiing. Er staan schorpioenen, slakken, wandelende takken, eieren en jonge vogels op hun menu. Ze maken laag boven de grond een bolvormig nest met een of twee zij-ingangen. Mijn ervaring betreft de Senegalese koekal.

Onderfamilie *Coccyzinae*
Amerikaanse koekoeken 18 soorten

Normaal broedgedrag. Deze koekoeken komen alleen in Amerika voor. Er zijn enkele soorten bij welke incidenteel broedparasitisme bedrijven. Dit wil zeggen dat ze wel zelf een nest bouwen maar soms hun eieren bij anderen leggen. Ze helpen dan wel mee met het broeden. Soms leggen ze ook bij vreemde soorten.

Onderfamilie *Neomorphinae*
Grondkoekoeken 10 soorten

Normaal broedgedrag. Het zijn langpotige koekoeken. Ze leven op de grond maar slapen en broeden in bomen of struiken. Ze leven in open gebieden. De voeding bestaat uit insecten, maar ook muizen, eieren en jonge vogels, schorpioenen en zelfs kleine slangen staan op hun menu. Ze zijn vrij groot van postuur. De bekendste is ongetwijfeld renkoekoek of roadrunner. Deze is ook in gevangenschap goed te houden.

Onderfamilie *Crotophaginae*
Ani's 4 soorten

Herkomst: Zuid Amerika

Biotoop: weideland, akkers en droge vlakten met verspreide bomen.

Soorten: Ani's 3 soorten en guira's 1 soort.

Het zijn sociale koekoeken die alles samen doen. Ze leven dus in groepen en foerageren samen. Ook hun territorium verdedigen ze samen tegen groepen soortgenoten maar ook tegen andere indringers. Ook het maken van het nest. Het broeden en de verzorging van hun jongen doen ze gezamenlijk. Overdag broeden de vrouwtjes en s' nachts de mannetjes. Hun temperatuur is

niet constant en kunnen deze enkele graden laten zakken. Ze bouwen vrij omvangrijke nesten in bomen en struiken.

Voeding: Het hoofddeel van hun voeding halen ze van of net boven de grond. Het zijn insecteneters. Ze eten verder ook fruit en reptielen.

Kweek van Zuid-Amerikaanse kuifkoekoek

Geslacht:	guira
Soort:	gu'ra
Ondersoort:	geen
Land van herkomst:	Zuid-Amerika
Algemene natuur:	Zie onderfamilie <i>crotophaginae</i> .

Bij de voeding wil ik aantekenen dat ze absoluut geen fruit en bladeren eten. Althans bij mij in de volière niet. Wel kneden ze bladeren in de snavel alvorens ze deze als nestmateriaal gebruiken. Het is natuurlijk mogelijk dat sommige auteurs doordat de vogels ook hun voedsel langdurig kneden in de war zijn geraakt. Het zijn sociale koekoeken en ze worden meestal guirakoekoek genoemd. De naam is afgeleid van hun roep giririri.

Kenmerken:

Ondanks hun niet zo felle kleuren zijn het door hun gedrag toch opvallende vogels in de volière. Er zitten vogels bij met een gele maar ook met oranje oogring. De huid en de keelholte zijn zwartachtig. Voor verdere kleuren verwijs ik naar de foto's. Er zijn geen geslachtskenmerken. Ook de oogringen zijn geen kenmerk en komen zowel bij mannetjes als vrouwtjes voor. Het zijn slanke gracieuze vogels met een lengte van 33 tot 38 cm. Wanneer men een aanknopingspunt voor het geslacht zoekt kan men op het volgende letten. Na weging van vijf mannetjes bleek het gewicht van vier vogels tussen de 122 en 126 gram te zijn. De vijfde had een gewicht van 146 gram en was dus duidelijk een uitschieter naar boven. Bij vijf vrouwtjes bleek het gewicht tussen de 134 en 145 gram. De zesde vogel had een gewicht van 122 gram en is dus een uitschieter naar beneden. Hieruit zou kunnen blijken dat de mannetjes wat lichter zijn. Ook optisch lijken de mannetjes kleiner. Het is een houvast maar zeker geen garantie. Wil men zekerheid hebben dan is onderzoek het enige juiste middel.

Ervaringen 1993

Mijn eerste guirakoekoeken kwamen van een dierentuin. Het waren mijns inziens oude vogels met afwijkingen aan de poten. Ik was er overigens heel blij mee want in de handel zag je deze vogels niet. Ze brachten de winter door op een vorstvrije zolder. Ze kregen als voedsel vlees, puppybrok, meelwormen en stukjes vis. Ze kenden het merendeel van het voedsel en het gaf dus verder geen problemen.

Gedrag volière

Media maart werden ze bij goed weer in een buitenvolière van vijf bij drie en een hoogte van twee meter geplaatst. Er was uiteraard ook een nachthok aanwezig want ze komen van nature uit warme gebieden. Bij het minste sprankje zon zitten ze met open snavel, opgezette rugveren, vleugels en staart gespreid om zo veel mogelijk warmte op te vangen. Ook zitten ze vaak met zijn allen tegen elkaar aan gedrukt en brengen zo hun lichaamstemperatuur op peil. Ze vlooiën elkaar veelvuldig en dat komt de sociale verhoudingen natuurlijk ten goede. Ze verblijven ook vaak op de bodem van de volière op jacht naar eetbaars. Om ze te verstrooien kan men wat meelwormen verspreid op de grond strooien. Zo blijven ze bezig. Ook schieten ze soms als gekken door de volière heen. Afhankelijk van hun stemming gaat de rode kuif omhoog en wipt hun staart op en neer. Het zijn heel gezellige vogels en er valt heel wat te observeren.

Nestelen

In de natuur maken ze een vrij groot takkennest in bomen of struiken. Om ze te helpen had ik ze een constructie van twee mandjes als basis voor hun nest ter beschikking gesteld. Deze had ik met binddraad zo aan elkaar vastgemaakt dat er een overkapping voor al te felle regen aanwezig was. Het werd volgestouwd met takken, twijgen, grassen en vers geplukte bladeren. Deze bladeren worden langdurig door de snavel heen en weer gehaald voordat ze naar het nest gebracht worden.

Eieren en broed

Vrij snel medio april vond ik het eerste ei. Niet zoals het hoort in het nest maar op de grond. Ook bij latere nesten werden er eieren op de grond gevonden. Ik had ondertussen wel ontdekt dat een vogel het ei uit het nest probeerde te krijgen terwijl een ander het weer terug rolde. Zelfs op de grond waren ze met eieren van de ene naar de andere kant aan het rollen. Ik begreep er met mijn menserverstand uiteraard niets van. Zou het misschien zo kunnen zijn dat een vrouwtje haar eigen ei met haar genen in het nest wil krijgen ten koste van ander(mans) ei? Of dit iets uithaalt is maar de vraag want ze spelen allemaal hetzelfde spelletje! Hoe dan ook als er eenmaal een tweede ei in het nest ligt begint het broeden. De eieren zijn vrij groot. Afm. 28 x 35 mm tot 31 x 41 mm. in inhoud betekent dit een verschil van ongeveer 20%. De ondergrond is blauwgroen waar een witte kalklaag als een net overheen ligt. Dit net van kalk gaat er niet af tijdens het broeden. Het wordt alleen vuil en valt minder op. Ik heb bij niet uitgekomen eieren geprobeerd om dit net er af te wassen maar dat lukte niet. Ofschoon meerdere vogels aan het proces deelnemen is er normaal toch maar een

vogel op het nest aanwezig. Omdat meerdere vrouwtjes eieren leggen en broeden is het moeilijk een exacte broedtijd vast te stellen. Volgens mijn waarnemingen is het dertien dagen. Je vraagt je eigenlijk af waarom er zo'n haast mee is.

Jongen

De jongen worden naakt geboren met wat stijve witte donsveren(?). Het lijkt meer op haar dan op ons. De jongen hebben een oranje gehemelte. De keelholte van de ondersnavel is links en rechts voorzien van rondvormige witte tekeningen. Ook is een V-vormig witte tekening aanwezig. Tegen de binnenzijde van de bovensnavel staat een omgekeerd wit anker afgebeeld. Het steekt heel sterk af tegen de oranjeerde keel. Deze zeer opvallende figuren treft men ook aan bij sommige prachtvinken. Het is bedoeld als een extra stimulans tot voeren. Je kunt je wel afvragen waarom een extra stimulans aanwezig moet zijn terwijl er toch al meer ouders aanwezig zijn dan normaal. Het enige wat ik me hierbij kan bedenken is om hiermee de niet of nauwelijks deelnemende ouders te stimuleren en deze over de streep te trekken. Deze keeltekeningen zijn overigens van korte duur. Ze hebben al gauw geen functie meer en verdwijnen dan ook vrij snel. Zowel in 1994 als in 1995 volgden diverse broedseizoenen en verschillende jongen werden geboren. Er waren jongen bij die veertien dagen werden en alsnog doodgingen. Soms leek succes dichtbij. Een ervaring die ik u niet wil onthouden was het volgende. Op een gegeven moment zag ik een jong van negen dagen dood (!) in de volière liggen. Het was even schrikken. Het lag daar heel onnatuurlijk met uitgerekte nek. Toen ik het op wilde rapen rende het heel hard weg. Een paar dagen erna was het echt dood. Ondanks alle vermeend goede zorgen kwamen ze schijnbaar toch iets tekort en kreeg ik geen enkel jong op stok. Geen succes story maar ervaringen rijker en een illusie armer dus. Maar na meer dan 40 jaar houden van vogels weet je dat dit erbij hoort en leer je er mee omgaan. Van lieverlee gingen ook de oudervogels dood en stond ik op een dood spoor. Maar de vogels hadden me dusdanig bezig gehouden dat als ik ooit de kans kreeg om enkele vogels te kopen het zeker niet zou laten.

Ervaringen 2001

Medio juli kon ik in de handel zeven vogels bemachtigen. Om in elk geval vers bloed te hebben kocht ik op twee plaatsen. Ze waren in goede conditie. Om een natuurlijke groep te maken vond ik zeven vogels voor mij het minimale aantal. In de natuur leven groepen met tot wel twintig exemplaren.

Volière

Ze kregen de beschikking over een volière van twaalf meter lang en twee en een halve

meterbreed. Een aangebouwd nachthok was uiteraard ook aanwezig. De volière was voor een deel voorzien van gazon gras. Coniferen, bloemen, planten en verder wat stronken completeerden het geheel. De muur aan de achterzijde was weelderig begroeid met klimop. Ze vernielden niets en ze voelden zich in dit stukje natuur direct op hun gemak.

Acclimatiseren

Ik had de vogels voorzien van kleurringen om een en ander goed te kunnen volgen. Het weer was goed (juli) en er bleven dus nog twee belangrijke zaken over om in de gaten te houden. Het wennen aan een alternatief voedsel ten opzichte van de natuur was misschien nog het minst moeilijke. Hetzelfde voedsel als dat van het vorige groepje was voor hen geen probleem. Er kon zich verder nog een probleem voordoen met de onderlinge verhoudingen van de vogels. In de natuur verdragen vogels van verschillende clans zich niet met elkaar. Dat zou dus wel eens problemen kunnen opleveren. Maar van knokken op leven en dood was geen sprake. Op wat kleine schermutelingen na welke ook in goede huwelijken wel eens voorkomen bleef het verder rustig. Het was natuurlijk een groot voordeel dat ze op neutraal gebied aan elkaar konden wennen. Nestelen: Ik had ze de beschikking gegeven over een halfopen nestkast en een van bieren gevlochten mand welke voor eenden gebruikt wordt. Het is bijna niet te geloven maar na enkele weken waren de vogels al aan het nestelen. De eendenmand kreeg de voorkeur ten opzichte van de nestkast. De mand werd volgestouwd met nestmateriaal. Helaas was dit een nadeel voor nestcontrole want de nestholte kon ik niet meer zien. Ook met een spiegel kon ik de nestkom niet bereiken. Een mannetje is de leider en hij bepaalt wat en hoe het gebeurt. Hij nestelt en de anderen moeten zich hoofdzakelijk beperken tot aangeven van nestmateriaal.

Eieren

Op maandag 3 september werd het eerste ei gelegd. Het lag op de grond en ik heb het daar weggehaald. Op woensdag 5 september lag er na nestcontrole (met de hand voelen) het eerste ei in de nestkom. Op donderdag 6 september het tweede en er werd nu ook constant gebroed. Er zijn ook vogels bij welke nauwelijks aan het proces deelnemen. Ondertussen waren ze ook weer met eieren aan het spelen (i) en lagen er eieren op de grond. En ook in de waterbak welke onder de ingang van het nest gesitueerd was. Op zondag 9 september lagen er vijf eieren in het nest welke verder goed gebroed werden.

Jongen

Op woensdag 19 september voelde ik het eerste jong in het nest. Veertien dagen na het leggen van het tweede ei dus. Ze willen

soms met drie vogels tegelijk voeren. Er is verder altijd maar een vogel die het jong warm houdt. Dit kan zowel een mannetje als een vrouwtje zijn. De anderen zoeken de hele volière af naar eetbaars. Het was intussen al koud met veel regen en ik heb een stuk plexiglas boven op de volière gemaakt om de mand een beetje droog te houden. De ouders komen al geruime tijd van de jongen en ik vraag me af of dit wel goed kan gaan. Het is ongelooflijk maar na een paar dagen zijn de oogjes al open. De oogring is nog niet aanwezig en de ogen lijken dus veel groter. Het is om nooit te vergeten als ze me met die (zeehonden) kraalogen aankijken. Bij nestcontrole na een week zijn er twee jongen. Bij nestcontrole zijn oudervogels erg opgewonden en ik heb deze dan ook opgesloten om de jongen te ringen. Ze kruipen zo ver mogelijk de eendenmand in en ze houden zich zo goed vast dat ik moeite heb om ze los te krijgen. De nageltjes zijn zo krom dat ik sterk aan een afwijking denk. Het zal toch niet weer mis gaan? De veertjes komen al een centimeter uit de veerkokers en zijn bruin van kleur. De onderzijde is geelachtig en de kuifveren steken recht overeind en hebben al de typisch rosse kleur. Wanneer de jongen tien dagen zijn blijven de ouders nauwelijks nog op het nest om de jongen warm te houden. Behalve hondenweer hebben we gelukkig ook af en toe een redelijke nazomerdag. Toch heb ik met de gedachte gespeeld om ze naar binnen te halen. Maar natuurbroeder als ik eenmaal ben heb ik het risico toch maar genomen. Er zou een groot gedeelte van dit exclusieve broedresultaat verloren zijn gegaan als ik de opvoeding door de ouders niet verder had kunnen vermelden. Toen de jongen veertien dagen oud waren maakten de ouders meergeluid dan normaal. Toen ik na onderzoek een wat klein uitgevallen koekeek op een conifeer zag zitten wist ik wat de oorzaak van het kabaal was. Veertien dagen en het kon ook al vliegen zij het wat stuntelig. De regen viel die dag in stromen neer en ik heb het jong terug in de mand gezet. De dag erop waren ze alletwee uit het nest. Tussen de buien door genieten ze van het spaarzame zonnetje. Veertien dagen jong en het slaat de vleugels al uit elkaar om zoveel mogelijk warmte op te vangen alsof het nooit anders gedaan heeft. Wat is het toch jammer dat de jeugd nauwelijks nog oog heeft voor dit soort dingen. Ze zijn nog wat kleiner en valer dan de oudervogels. Ze kunnen heel goed klimmen. De kromme nagels is een aanpassing voor het klimwerk wat ze al heel snel doen. Zonder dat je er erg in hebt zijn de nagels weer normaal.

Voeding jongen

De voeding bestaat uit meelwormen, kreukels, pieren en jonge muizen als levend voer. Verder krijgen ze een mengsel van hart, eendagskuikens, muizen en vis. Dit mengsel is in

kleine stukjes geknipt en bestrooid met een vitamineminerale preparaat voor jonge honden en katten. Er worden ook heel wat meelwormen in de volière gestrooid om de oudervogels bezig te houden. Ze zoeken verder van alles tussen het gras, de begroeiing en de klimop tegen de muur. Ook langpootmuggen welke om deze tijd van het jaar rijkelijk aanwezig zijn worden bij het gaas opgewacht en naar binnen getrokken.

Zoals u leest een rijkelijk aanbod aan dierlijk voedsel dus. Als levend voer kan eigenlijk alles dienen met daarbij de aantekening dat gezuiverde vliegennaden niet genomen worden. Dit bovenstaande wordt meerdere malen dagelijks vers verstrekt. Op kreukels (ook diepvries) zijn ze verzot. Brok en korrel wordt nu niet meer gegeten. Waarom zou je ook als er een feestdis opgeschoteld wordt. Het voedsel dat uit de koeling of diepvries komt moet wel op kamertemperatuur gebracht worden wil men geen problemen met de jongen krijgen.

Nawoord: Om dit hele gebeuren goed te kunnen onderbouwen heb ik de vogels op 11 oktober door middel van endoscopie op geslacht laten onderzoeken. De vogels waren al gauw het nest weer aan het opknappen. Twaalf dagen na de medische ingreep werd er alweer een ei op de grond van de volière gelegd. Op 25 oktober ligt het eerste ei in het nest. Ze beginnen voor de tweede maal te broeden. Gezien de tijd van het jaar en het slechte weer wat daar bij hoort was het eigenlijk niet de bedoeling dat ze verder zouden broeden. Ondanks mijn grote zorgen dat het door de koude wel eens mis kon gaan met de vogels heb ik ze toch door laten gaan. Op 9 november zijn er vier jongen. Na een paar dagen ging het mis. Dit was niet verwonderlijk want er was al nachtvorst. Gezien het tijdstip van aanschaf mogen we met twee jongen op stok overigens niet klagen. Wanneer u geïnteresseerd bent in deze vogels hoeft een groep u niet af te schrikken. Ze broeden ook als ze per paar gehouden worden. Al met al kunnen ze meer kou verdragen dan aangenomen wordt. Maar experimenteren met vogels mag men natuurlijk niet want ze kunnen onze winters natuurlijk niet aan. Mocht u als ervaren liefhebber het met koekeken willen proberen dan is er ook voor u nog een keur aan gegevens te verzamelen welke nog nooit gepubliceerd zijn. Mocht uw interesse na het lezen van dit artikel gewekt zijn dan heb ik bereikt wat mijn bedoeling was. Mochten er vragen zijn dan kunt u mij bellen. Ik hoop dat u er wat van geleerd heeft. Met sportgroeten uit Budel en tot een volgende keer.

TEKST EN FOTO'S: HUIJB LAMMERS
TEL: 0495 491017

OVER KANARIES GESPROKEN

THE SPANISH TIMBRADO SOCIETY OF THE NETHERLANDS

PRESIDENT (Judge) - H. Koster,
VICE-PRESIDENT (Judge) - H. Ruiter, Site manager - Theo Beerenfenger

CURSUS "ZANG VAN DE SPAANSE TIMBRADO" - DEEL 3

naar José L. Clemente Lillo – keurmeester FOCDE / OMJ - vertaling E. Eweg

Beweging in de toeren

Een toer wordt gezongen in een of meer verschillende structuren. Binnen de zang van de timbrado horen we:

- 1) de statische structuur, dat is het vaste zangschema en
- 2) de dynamische structuur, dat is het deel van de zang dat in beweging is.

Als we spreken van de statische structuur, dan refereren we aan dat deel van de toer, dat bestaat uit de lettergrepen met de bijbehorende klinkers en medeklinkers. Bij sommige toeren zijn dit steeds dezelfde klinkers en medeklinkers (bijv. de rol), andere toeren zijn heel gevarieerd en kunnen bestaan uit veel verschillende klinkers en medeklinkers (bijv. de siertrillers). Met de statische structuur refereren we echter nooit aan de bewegingen van de toeren.

We refereren aan het dynamische deel van het lied, als we het hebben over de wijze waarop toeren zich bewegen in het lied. De toer kan zich horizontaal bewegen, kan stijgen, kan dalen en kan ook een golvende beweging hebben. De bewegingen worden bepaald door de afwisseling in toonhoogten. Wisselende toonhoogten horen we bijvoorbeeld als de vogel opvolgend steeds hogere tonen laat horen, eenzelfde toonhoogte aan-

houdt of steeds een iets lagere toon ten gehore brengt. Maar tegelijkertijd wordt de beweging ook bepaald door de klinkers, die door afwisseling een sensatie kunnen geven van een stijgende, een dalende, een golvende of een vlakke beweging. Alle lettergrepen in het lied kunnen zich volgens de hierboven omschreven dynamische structuren bewegen. De dynamische structuur bepaalt in belangrijke mate de waardering die aan een toer gegeven wordt. Afhankelijk van de wijze waarop de toer gebracht wordt, kent de keurmeester een hogere of een lagere waarde aan de toer toe.

Horizontale of vlakke beweging
De horizontale of vlakke beweging horen we, als een toon steeds op dezelfde toonhoogte gebracht wordt of wanneer steeds dezelfde lettergreep gebruikt wordt.

Voorbeelden: rorrorororo; bli-bli-bli-bli-bli; blu-blu-blu-blu; clui-clui-clui-clui

Stijgende toeren

We noemen het een stijgende beweging, als een toon steeds hoger gebracht wordt. De toer begint met een relatief lage toon en gaat in stijgende lijn omhoog, totdat we een hoge toon horen. Ook is het een stijgende beweging, als de vogel van volle klinkers geleidelijk overgaat naar de

scherpere klinkers (oe, o, e, u, i).

In ons gehoor klinkt dat eveneens als een stijgende toonladder.

Dalende toeren

Hiervoor geldt het tegengestelde van hetgeen onder 'stijgende toeren' is omschreven.

Golfbewegingen

Onder de golfbeweging verstaan we het opeenvolgen van stijgende en dalende toeren. Deze vorm van de zang wordt het hoogst gewaardeerd vanwege de variatie die ons bijzonder aangenaam in het gehoor ligt. Als de lettergrepen dan ook nog eens duidelijk uitgesproken worden en van hoge kwaliteit zijn, zal de vogel een excellente impressie achterlaten.

Het voorgaande kunnen we als volgt samenvatten.

Elke toer van het lied van de timbrado heeft zijn eigen tekst. Wij vangen die tekst in klinkers en medeklinkers, zodat wij in staat zijn het lied te identificeren. De lettergrepen die zo ontstaan, noemen we toeren. In deze toeren beluisteren we de bewegingen, die het karakter aan het lied geven en medebepalend zijn voor een hogere of lagere waardering van het lied.

Wordt vervolgd...

KALENDER 2003 JULI • Zebra-vink wang grijs

FOTO: PIET ZWANKELS

Poephila Guttata

De wangmutatie vererft autosomaal dominant. U hebt dus slechts één wang nodig om de wangen te fokken.

Uit een koppel met een wang man of wang pop gepaard aan grijs of bruin, krijgt u dus 50% wangen, mannen zowel als poppen. En 50 % jongen in de normaal kleur, die dan ook geen wangfactor bezit. (Zebra-vinken split voor wang bestaan niet).

Bij de "wang grijs" in de grijsserie wordt voor de man en pop een wit rugdek geeïst. Vaak zal een restje eumelanine echter een wat grauwe indruk geven. Het onderlijf vanaf de borststreep tot en met de onderstaartdekveren moet warmcrème zijn. De mannen moeten bij voorkeur een normale borsttekening laten zien, waarbij de donkergrijze zebra-tekening op een lichtgrijze ondergrond doorloopt

tot aan de bovensnavel. In de praktijk zien we dat de borsttekening altijd gereduceerd is. Dit moet door de keurmeester soepel beoordeeld worden. Ook de donkergrijze oogstreep is meestal niet scherp aanwezig, maar wordt wel geeïst. De snavelstreep is donkergrijs, tussen oog en snavelstreep wit. Bij de bovenstaartdekveren ontbreekt de tekening, deze veren zijn crème. De flanktekening van de mannen moet grauw oranjebruin zijn met regelmatige witte stippen. En tenslotte de belangrijke wangvlek. Zowel de man als de pop moeten een grijze wang vertonen. Dit blijkt voor de man moeilijk bereikbaar te zijn. Er zullen vrijwel altijd resten *phaeomelanine* zichtbaar zijn. De keurmeester mag dit niet te streng beoordelen. Bij de pop is die eis wel haalbaar. Op de foto zien we een exemplaar van de zogenaamde zwartwang wang grijs. Een van de nieuwe mutanten die echter nog niet in de Standaard zebra-vinken van de NBvV beschreven staat.

DOOR CER ESSENBERG

OVER KANARIES GESPROKEN

DE FIVE FANCY

Vanaf zijn entree in de "postuurwereld", was de Fife fancy, een vogel die veel aandacht kreeg, eerst in Schotland en Brittannië, maar later ook elders. Waarom? Was het om de over het algemeen goede broedresultaten of is het omdat de Fife fancy gezien wordt als het kleine broertje van de border fancy, "wat hij in wezen ook is", of is het kleine elegante model de werkelijke oorzaak? Hoe dan ook, de Fife fancy is er en heeft zijn plaats ruim veroverd op zowel de kleinere als ook de grotere shows en dit toch al verschillende jaren.

De historie.

De herkomst van de Fife fancy is nauw verbonden met zijn grotere broer de border fancy, een oud ras, en gaat dus richting Schotland. Om precies te zijn naar de oostkust van Schotland. Het ras is reeds gekweekt in de 50-er jaren en het waren borderkwekers die aan de oorsprong van de Fife fancy staan. Eigenlijk was het een protest tegen het almaar groter worden van de border. Hoewel de grootte van de border 5 1/2 inch was, waren de meeste prijswinnende vogels aanzienlijk groter en zo ontstond de situatie dat er kwekers waren die niet alleen naar een kleinere border terug wilden, maar verder gingen en gewoon een eigen creatie, een miniborder, verwezenlijkten. Voor hen was het zo dat de border al lang niet meer het kleine juweeltje de "Wee-Gem" was, volgens sommigen was het een "te groot" juweel geworden.

In 1957 werd in het Schotse Kirkcaldy een speciaalclub opgericht, de "Fife fancy Canary Club". De naam Fife fancy is terug te voeren naar de regio waar ook de plaats Kirkcaldy te vinden is. Voor het ontwikkelen van dit nieuwe ras, een nieuw type kleine border, maakten de kwekers gebruik van de kleine gloster fancy en van kleine border fancy en misschien nog andere kleine kanaries?

Na een selectieperiode van een aantal jaren was er dus de vormkanarie die we nu kennen als Fife fancy. Het is dus begrijpelijk dat de Fife fancy heel veel op een van zijn voorouders, de border fancy, lijkt temeer omdat de selectie ook die richting uitgegaan is. De twee belangrijkste elementen van dit ras zijn dan ook de vorm en de 4 1/2 inch grootte en dit laatste als het maximale!

De verspreiding van de Fife fancy vanuit Schotland naar de andere delen van Brittannië is na een aarzelend begin relatief vlug gegaan, (dit is iets dat niet bij ieder nieuw ras lukken wil), later ook naar andere delen van Europa en al vlug wist dit ras zijn

plaats te veroveren bij de kwekers en op de shows; niet alleen hier in Europa, maar ook in de USA en Canada is de Fife fancy te vinden. Het is dus eigenlijk een voorspoedige ontwikkeling geweest en dit miniras moet om welke reden dan ook een grote aantrekkingskracht naar de liefhebber bezitten, dit als we een vergelijking maken met de andere, kleinere rassen zoals de Raza Español en zeker met de Irish fancy, de Rheinlander en de Mehringer en ook de Fiorino.

Aanschaf en stamopbouw van de Fife fancy.

Hoewel we er gewoon van kunnen uitgaan dat de Fife fancy een goede kweekvogel is, moet de kweker een paar zaken goed in de gaten houden, indien hij overgaat tot aanschaf van deze vormvogels. Zeker als het de bedoeling is om over te gaan tot opbouw van een stam showvogels.

Omdat er op de diverse tentoonstellingen, zeker de grotere en die van de speciaalclubs, een ruim aanbod van goede vogels te zien is, is het zeker nuttig dat de geïnteresseerde kweker die eens bezoekt. Op een show kijken naar de totale inzending van een kweker en niet naar het resultaat van één enkele vogel, waarbij de vorm en de grootte het belangrijkste zijn, tenminste zover het de standaard betreft. De vorm natuurlijk omdat het een vormras is, en de grootte omdat het ras is ontstaan uit de behoefte van enkele kwekers bewust een miniras te willen kweken. Deze twee factoren staan vanzelfsprekend voorop bij aanschaf na de vraag naar de gezondheid en de kweek van de vogel. Schaf jonge vogels uit goede gezonde kweekvogels aan en bekijk aan de hand van de standaard vogels op de shows en praat met collega-kwekers.

Daarna kan er via selectie aan de opbouw van een eigen stam begonnen worden. Omdat er voldoende kwaliteit Fife fancy aanwezig is, moet het lukken om zo in redelijk korte tijd een goede stam showvogels te kweken.

Profielschets van de Fife fancy:

De kop,	bolvormig.
De ogen,	centraal geplaatst.
De bek,	conisch en kort.
De nek,	welving aanwezig rondom.
Het lichaam,	gevuld, ronde vorm, ronde borst, rug licht rond.
De vleugels,	stevig, goed aansluitend aan lichaam.
De poten, (ringmaat 2.7mm)	licht doorgebogen, niet te kort, dijens iets zichtbaar.
De staart,	kort gesloten afgerond.
De bevedering,	Glad, goed aansluitend.
De kleur,	natuurlijk, geen roodfactor.
De houding,	goed opgericht.
De grootte,	11,4 cm.
De conditie,	gezonde vogel.

De kleur van de Fife fancy.

Als we bij de kleur en de veeropbouw bij de Fife fancy lezen: zacht fijn en goed gesloten en geen rood, dan is dit nog niet alles. Er is ook een intensief- en een schimmelfactor en er is een goede samenvoeging van beide nodig. Dit voor een fijne, zachte en goed gesloten bevedering van de juiste lengte om zo een goede vorm te laten zien, "ervan uitgaande dat het een vogel is van de juiste grootte".

Anders gesteld: het is dus nodig de bevedering te combineren met de juiste vorm.

De intensief- en schimmelfactor spelen een grotere rol dan vaak gedacht en het is dan ook nuttig om behalve naar vorm, lengte en houding ook naar de bevedering van de vogel in kwestie te kijken op een show.

Niet alleen bij vetstofvogels, maar ook bij pigmentkleuren is een juiste bevedering echt nodig, zowel voor een goed aansluitende als ook voor een zachte bevedering. Een dof kleur levert toch een vogel die iets minder indruk maakt.

FOTO: PIET ZWIJNELS

In pigment kennen wij de zuiver groen (de self green), de zuiver bruin (de self cinnamon) en de zilverbruin (de fawn).

Als we het over de kleur bij de Fife fancy hebben, moet nooit vergeten worden dat het een vormvogel is. Of een Fife fancy prachtig groen, leiblaauw, bruin, geel, wit of bont is, de vorm komt op de eerste plaats. De kleur kan wel aan de showvogel alsook aan de kweekvreugde een extra dimensie toevoegen en het zegt wel iets van de inzender zelf, als er tien witte vogels gebracht worden op de wedstrijd. De kweker met

interesse voor vorm en voorkeur voor een bepaalde kleur biedt op deze manier extra mogelijkheden, zelfs een kweker met voorkeur voor bonte vogels. Ook bij een paar andere rassen is dat zo, iets waar niet altijd aan gedacht zal worden.

De Kweek met de Fife fancy. De Fife fancy is een klein ras. In het algemeen zijn de kleinere postuurassen levendiger dan de grotere rassen. Daarom kan dan ook gezegd worden dat de Fife fancy een goede kweekvogel is. Op de vraag of het een goed of minder goed kweekras, luidt

het antwoord: "Zijn er goede of minder goede kweekrassen?"

Ieder postuurras is anders, dat wel, maar goed of minder goed? Belangrijk is het bij aanschaf te letten op de gezondheid en de kweekresultaten van de oudervogels, verder het kweekgemiddelde en zo meer. Het streven is de goede eigenschappen vast te leggen. Er moet vermeden worden dat ongunstige eigenschappen samenkomen. Slechte gezondheid en slechte kweekresultaten zijn natuurlijk zeer ongunstige eigenschappen. Belangrijk is ook dat de kweker zo veel mogelijk gegevens in zijn kweekboek aantekent; van de vrouwelijke dieren hoe de nestbouw is, het aantal eieren en het spenen van de jongen, en van de mannelijke dieren hoe gedraagt de man zich ten opzichte van zijn partner, helpt hij bij het voeren van de jongen, hoeveel eieren zijn bevrucht?

Nadat de jonge vogels apart gezet zijn, kan reeds begonnen worden hen te trainen voor de show. We laten hen aan de kooi waarin ze straks naar de show gaan. Dit kan door deze aan of bij het vluchtje te bevestigen.

Na de rui worden de mannen en poppen apart gezet voor zover dit bekend is. Er kan dan begonnen of beter verdergegaan worden met de training waarbij de vogels steeds korte tijd in de trainingskooi verblijven, waarbij een goede observatie zeer waardevol is om tot een goede selectie van showvogels te komen. Ook voor de verdere opbouw van een stam is dit erg belangrijk. Het is in deze periode nodig dat de kweker op een rustige wijze met zijn vogels bezig is. De showkooien vaak verplaatsen en de vogels veel laten baden of veel besproeien, een dag of zeven voor de show stoppen met de training, maar de verzorging van de pluimage gaat door. De kweker is dan klaar met zijn eerste groep vogels.

Het is toch wel belangrijk dat alle jonge vogels indien mogelijk getraind worden, zowel de wedstrijdvogels als de vogels die voor overgave zijn, omdat ook bij overgave de vogels naar de standaard bekeken moeten worden. En opnieuw spelen vorm en houding hierin een voorname rol. Een vogel bekijken kan nu eenmaal het beste gebeuren in showkooi. En laten wij niet vergeten dat overgave van vogels een deel van onze hobby is, en een heel belangrijk deel.

LUCIEN DIDDEN,
VOOR ONZE VOGELS.

De Kweek met de Zilverbekjes

Euodice cantans domesticus

Het zilverbekje is een vogel uit de lonchura groep waartoe ook de loodbekjes behoren. Ze worden daarmee nogal eens verward, zeker door de niet specialist.

Trouwens, het onderling kruisen van het zilverbekje met het loodbekje is niet gewenst. Meermaals heb ik dergelijke kruisingen gezien en ik kan enkel maar stellen dat beide vogels zich probleemloos vermengen. Ze hebben echter de neiging te sterk te gaan lijken op de zuivere zilverbek of zuivere loodbek. Dus zilverbekken met enerzijds een te zwakke bleke tekening en anderzijds voor een loodbek een te zware tekening in de flanken. Als kruising zijn ze moeilijk herkenbaar. En noch als zilverbek, noch als loodbek geschikt om tentoon te stellen. Kruisingen zijn meestal herkenbaar aan de stuitbevedering. Deze is bij de zilverbek zwart en bij de loodbek wit, kruisingen tonen bijna altijd een roze gloed!

Momenteel ken ik enkele kwekers die beide soorten onderling kruisen. Ze doen dat om mutaties over te brengen. Het zou best kunnen dat in de latere uitkomsten van deze kruisingen de kenmerken, zilverbek of loodbek, opnieuw duidelijker worden. Sinds een aantal jaren kweek ik met een zestal koppels zilverbekken. Met dit beperkte aantal vogels was ik steeds genoodzaakt om nieuwe vogels aan te schaffen. Bij de aanschaf van de zilverbekken vallen ik steeds terug op hetzelfde probleem, bijna altijd keer ik met mannetjes naar huis. Ik tracht steeds te best getekende vogels eruit te zoeken. Want een duidelijke flanktekening is een must bij deze vogels en meestal val ik dan op mannetjes. Ook al omdat mannetjes meestal iets

zwaarder gebouwd zijn dan de poppen keer ik sporadisch met popjes terug. Geen enkel probleem als we over voldoende kweekmateriaal beschikken maar als we poppen zoeken is het moeilijk om kwaliteit te vinden. Het is beter om te proberen zelf voldoende popjes te kweken en voor bloedvernieuwing één of meerdere mannetjes aan te schaffen.

De Kweek

Wat betreft de kweek valt er weinig negatiefs te vertellen. Het zijn waardige kweekvogeltjes waar men, en zeker ook als beginner, zeer veel plezier zal aan beleven. Ik start de kweek steeds rond de eerste week van februari. In die periode van het jaar is wel enige verwarming nodig, 12°C volstaat en 15°C is ideaal. Het zal niet lang duren vooraleer de koppels over zullen gaan tot het afwerken van het nest en gaan broeden. Nest afwerken, ja, we kunnen best een nest brut zelf maken. De zilverbekjes zullen daarna vlug het nest prachtig afwerken. Ze zullen zeer vlug in het nest plaats nemen. De kweek gebeurt het best in kweekkooien. De ideale afmeting is 60 cm x 30 cm x 40 cm hoog maar ook in kooien van 40 cm breed lukt het goed.

Vooraleer we de vogels gaan koppelen moeten we enige zekerheid hebben over hun geslacht. Eén zaak is zeker, alleen de mannetjes zingen. Minstens twee weken voor we

de vogels gaan koppelen gaan we ze afzonderlijk opkooien. Vogels waarvan we zekerheid over hun geslacht hebben kunnen we eventueel per geslacht samen laten. De andere waarover we dus geen zekerheid hebben gaan we afzonderlijk opkooien, bijvoorbeeld in een tentoonstellingskooi. Nu kooien we eveneens een overjarig mannetje op dat zeer snel zal zingen. Door de afzondering in aparte kooien zullen er na verloop van enkele dagen misschien nog meer zilverbekjes gaan zingen waardoor we dus ook hier zekerheid hebben. Deze mannetjes kunnen opnieuw bij onze andere mannetjes teruggeplaatst worden. De overige zilverbekken waarvan we nog geen gezang gehoord hebben worden nu tegenover ons overjarig opgekoooid mannetje geplaatst. Deze zal, door zijn afzondering, vrij snel tot zingen overgaan als hij het tegenover hem geplaatste vogeltje ziet. Zeer zeker als het een popje is, maar ook als het een mannetje is! Het andere zilverbekje zal nu ook van zich laten horen en beginnen te zingen als het een mannetje is. Wanneer het een popje betreft zal ze het gezang eveneens beantwoorden door te roepen. Deze manier werkt meestal goed op voorwaarde dat de vogels minstens negen tot tien maanden oud zijn. Met andere woorden ze moeten broedrijp zijn en ook in broedconditie verkeren! Daarna laat ik de koppels gedurende 2 tot 3 dagen zonder nestgelegenheden bij elkaar. Na verloop van deze korte periode bevestig

Donkerbruik wildkleur

Donkerbruik bruin

Donkerbruin wildkleur

ik een nestkastje langs de buitenzijde van het voorfront. De vogels hebben al een paar dagen op de stokken geslapen en de kooi verkend. Nu het nest eraan bevestigd is merken ze dat op en zullen, alleen al door hun nieuwsgierigheid gedreven, er zeer snel induiken. Als brut nestmateriaal gebruik ik kokosvezel en voor de binnenafwerking verstrek ik wit sisaltouw. Als nestkast gebruik ik een houten kastje van 10 cm x 10 cm x 12 cm hoog. Andere kwekers gebruiken, eveneens met succes, badjes. Deze kastjes zijn gemakkelijk te bevestigen. Ik vind wel dat ze de lucht te veel afsluiten. Ook vind ik ze iets te doorzichtig maar dat kunnen we verhelpen door ze helemaal donker te verven. Uiteraard iedereen zijn mening en belangrijk is dat als het systeem goed functioneert het zo te laten!

Als we er zeker van zijn een koppel samengesteld te hebben zullen er vlug eieren volgen. Ze zijn iets kleiner dan de eieren van zebra's maar eveneens spierwit. Na enkele dagen, vanaf de vijfde, zullen de eieren verdonkeren wat betekent dat ze bevrucht zijn. De broedduur bedraagt ongeveer twaalf dagen en dan mogen we ook de eerste jongen verwachten.

Eten de oudervogels eivoer dan zal de kweek weinig problemen opleveren. Andere zilverbekken weigeren gewoon het eivoer! We zullen ze aanvullend moeten verwennen willen ze hun kroost goed grootbrengen. Uiteraard kennen we het verhaal dat er koppels enkel met de exoten zaadmengeling hun jongen grootbrengen maar ideaal is het toch niet. Vogels die geen eivoer lusten probeer ik ze dat te leren eten door in het eivoer wat groenvoer te mengen. Na verloop van tijd verminder ik steeds de hoeveelheid groenvoer en stel ik vast dat ze toch het eivoer opnemen.

Trosgierst geven we zeker, dat lusten ze heel graag. Veel kwekers verschaffen geen groenvoer andere wel. Indien we hiermee niet

overdrijven is dit niet zo schadelijk. Een hoeveelheid gelijk aan de grootte van een suikerklontje per vogel per dag zal de voeding niet uit evenwicht brengen. Het is me opgevallen dat zilverbekken die de jongen moeilijk voederen, beter gaan voederen als we een weinig groenvoer er bij verstreken. Andere kwekers geven, 's morgens, een snoepbakje met oud brood geweekt in melk. Je zal ondervinden dat de vogels dit graag opnemen en ook gretig voederen. Moeten we om één of andere reden medicijnen toedienen dan kunnen we het geneesmiddel mengen met de melk waarmee we het brood bevochtigen. Alles zal probleemloos opgenomen worden!

Ruim tien jaar geleden kweekte ik mijn eerste zilverbekken. De jongen werden toen geringd met een 2,3 mm ring en nu gebruik ik nog steeds dezelfde ringmaat. Bij de meeste andere exoten worden de vogels, ten opzichte van tien jaar geleden, nu geringd met een grotere ringmaat. Bij de zilverbekken is dit dus nog niet het geval. Dit betekent dat ze niet enorm in grootte zijn toegenomen. Dikwijls stel ik me de vraag waarom de gekweekte vogels groter en groter moeten worden. Laat ons de tekening van de wildvorm perfectioneren evenals de grootte; overdrijf echter niet en hou het rond de standaardvorm!

Toch is de ringmaat 2,5 mm idealer omdat de teentjes bij de zilverbek enorm week zijn. Met ringmaat 2,3 mm kunnen we weliswaar een dag vroeger ringen. Maar toch geeft het nadien bij de volwassen vogels nog regelmatig problemen, vanwege de zeer kleine speling. Ook het probleem dat we bij het ringen soms het pootje licht kwetsen en dat door de krappe diameter weinig kans krijgt om goed te genezen. De kans is groot dat het loopbeen een blijvend zichtbaar letsel opgelopen heeft.

Na ongeveer maximaal drie weken vliegen de jonge zilverbekken uit en zal de pop opnieuw tot leggen overgaan. Ook de jongen zullen weer in het nest gaan. De kans dat het nieuwe legsel verloren gaat is groot. Om dit legsel te redden raap ik elke dag het nieuw gelegde ei en bewaar het op onscherp zand (dus zonder gebroken schelpjes). In het nest leg ik een slecht ei, van een ander broedsel, gemarkeerd terug in het nest zodat ik de volgende dag het nieuw gelegde ei herken dat ik eveneens ga verwijderen. Het is niet noodzakelijk voor

elk geraapt ei een vervangend ei terug te leggen. Meestal leg ik twee eieren ter vervanging en raap ik tot het vijfde ei. Een legsel bestaat meestal uit vijf eieren. Na het leggen van het vijfde ei zal ik de jongen verwijderen mits ze zelfstandig zijn. Is dit nog niet het geval dan laat ik de pop op de vervangende eieren verder broeden. Haar echte, geraapte eieren leg ik onder Japanse meeuwen die ze zullen gaan bebroeden. Als de jongen zelfstandig zijn, worden ze van het ouderkoppel gescheiden. De pop krijgt haar echte eieren, die reeds enkele dagen door Japanse meeuwen bebroed zijn, terug. Op die manier hebben we dit legsel ook gered.

We laten de zilverbekken een drietal broedsels zelf grootbrengen en dan stoppen we de kweek. We laten ze ook niet leggen om te verleggen onder Japanse meeuwen en door hen te laten grootbrengen. Zilverbekken doen het trouwens zelf zeer goed waardoor ik dus geen enkele reden zie om pleegouders in te schakelen.

Na ongeveer drie tot vier maanden komen onze jonge zilverbekken op kleur en beginnen ze ook te zingen. Mannen vertonen nogal eens een scherpere tekening dan de poppen. Poppen kunnen wel goed getekend zijn in de flanken. De mannen zijn meestal wel iets forser dan de popjes.

Let absoluut op de tekening in de flanken. We moeten er naar streven dat die duidelijk en symmetrisch is.

De Mutaties

Ook bij de zilverbek zijn er tal van mutaties opgetreden. Bij de pastelmutatie en de ino mutatie komt de rode stuit/bovenstaartdekking naar voren. Ook is bij deze mutant de geelstuitmutatie duidelijk zichtbaar. Die is bij de wildkleur niet of nauwelijks waarneembaar. Uiteraard zijn verschillende mutanten te combineren tot mutatiecombinaties. Al deze mutaties, één voor één prachtige vogels en zeker geschikt voor zowel de beginnende als de gevorderde kweker, zijn uiteraard geen must bij de kweek van de wildkleur zilverbek! De wildkleur zilverbek kan uiteraard geheel afzonderlijk gekweekt worden. Voor de kweek van de mutaties hebben we echter wel de wildkleur zilverbekken nodig om, daar waar nodig, herstel van tekening of vorm in te kweken. Alle jonge zilverbekken voortkomend uit mutatie x wildvorm of omgekeerd kunnen direct de mutatie vertonen (meestal poppen) of ervoor verervend zijn.

Om te sluiten een eenvoudig vogeltje met veel mogelijkheden. Zowel de klassieke kleur, als de mutatievorm of ook voor kruisingkweek zeer geschikt.

TEKST: CATTEAU JOHN

FOTO'S: JOHAN VAN DER MEELEN

Wijnrodetortelduif

Streptopelia vinacea

Eng : Vinaceous Dove
Vinaceous Turtle Dove
Vinaceous Ring Dove
Vinaceous Collared Dove

Fra : Tourterelle vineuse

Dui : Weinrote Turteltaube
Roteltaube

Spa : Tortola vinosa

Foto: F. G. Rowitz

jongen enkele dagen oud

Taxonomy:

Columba vinacea, J.F.Gmelin, 1789 Senegal. Is nauw verwant met de Kaaptortelduif, *Streptopelia capicola*.

In het verleden zijn de volgende ondersoorten beschreven, *S.v.vinacea*, *S.v.grotei*, *S.v.savannae*, *S.v. barbara*, *S.v.erythraea*, *S.v.shoana*.

In de recente vakliteratuur worden deze ondersoorten niet meer beschreven omdat er grote kleur variatie is binnen de soort. *Vinacea* betekent wijnkleurig.

Beschrijving:

Kop, nek, borst en bovendelen zijn licht wijnrood of warm lichtbruin. Soms met een grijze waas op de kruin en de nek. Naar de buik toe loopt de wijnrode kleur over naar wit. Er loopt een dunne zwarte lijn van het oog naar de snavelbasis. Nek en mantel worden gescheiden door een brede zwarte halve ring met een dunne grijze bovenrand. Mantel, schouderblad, vleugeldekveren, kleine slagpennen en bovenstaartdekveren zijn licht aardebruin. De buitenste vleugeldekveren zijn licht blauwgrijs. De rug en de romp zijn ook licht aardebruin maar met een grijsblauwe waas. De centrale staartveren zijn aan de bovenkant gelijk aan de mantel kleur. De twee volgende staartpennen zijn lichter. De drie buitenste hebben een 25 mm brede witte punt en een zwarte basis. De onderstaart is zwart (in het midden bruin) met brede witte punten. De flanken zijn blauwgrijs, onderstaartdekveren zijn wit, ondervleugeldekveren zijn lichtgrijs. De slagpennen zijn zwart of bruinzwart van kleur. De oogkleur is donkerbruin. De snavel is zwart. De poten zijn purperrood of purper gekleurd.

De duivin lijkt op de doffer maar heeft de wijnrode kleur vaak met een bruine waas. Dit geldt niet voor alle duivinnen. De jongen zijn matter van kleur met lichte buff kleurige randen aan de meeste veren. De

nekbands bestaat nog slechts uit twee vlekjes aan de zijden van de nek. Lengte 24 – 26 cm.

Verspreiding:

West Afrika, van Mauritanië, Senegal, Gambia en Guinee, oostwaarts tot Eritrea, centraal Ethiopië en Oeganda.

Biotoop en voedsel:

Ze bewonen droge bossen, struikvegetaties in combinatie met gras, cultuurgronden en savanne, van zeeniveau tot 2000 meter hoog. Ze komen weinig voor in voorsteden, parken en tuinen.

Het voedsel bestaat in hoofdzaak uit zaden en ander plantaardig materiaal, aangevuld met termieten, rupsen en slakjes. In Senegal en Gambia is geconstateerd dat het voedsel wel uit 88 soorten zaden en vruchten kan bestaan. In natte jaren bestaat het voedsel voornamelijk uit graszaden, hoofdzakelijk *Panicum laetum* en *Brachiaria* soorten. In droge jaren bestaat het voedsel voornamelijk uit peulvruchten zoals *Zornia*, *Alysicarpus*, *Gisekia pharnacioides*, *Colocynthis*, *Arachis* en wortelstokken van cypergrassen. Het voedsel zoeken gebeurt altijd op open grond, meestal paarsgewijs of in kleine groepen, soms vormen ze grote groepen. Drinken gebeurt twee keer per dag, 's morgens vroeg en laat in de namiddag. Gewoonlijk paarsgewijs maar soms in kleine groepjes of in zwermen, soms samen met andere duiven.

In Senegal en Gambia trekken de duiven dagelijks heen en weer tussen de roest plaatsen, en de drink en foerageer plaatsen. En afhankelijk van de seizoenen ook tussen de verschillende biotopen. Waarschijnlijk trekken ze noordwaarts tijdens het regen-seizoen. In Mali zijn zwermen tot wel 300.000 exemplaren waargenomen in de periode van januari tot april in het overstromingsgebied van de Niger rivier.

Broeden:

In Senegal, Gambia en Mali broeden ze het hele jaar rond. In Ethiopië broeden ze in maart en in oost Afrika broeden ze in augustus en september. Het nest is een fragiel platform van twijgjes, meestal op 2,5 meter hoogte in een boom of struik. De meest gebruikte nestbomen zijn *Balanites*, *Acacia raddiana*, *Sclerocarya Commiphora* en nog zo'n dertien andere soorten. De twee witte eieren worden gedurende 14 dagen bebroedt door beide ouders. De jongen verlaten na 13 – 14 dagen het nest waarnaar ze gedurende enkele dagen nog regelmatig terug keren. Meestal blijven de jongen bij de ouders tot het volgende broedsel, dit kan echter al binnen 34 dagen zijn. Wijnrodetortelduiven zijn monogaam en verdedigen hun territorium. Er zijn verschillende waarnemingen van nesten die in de nabijheid van een nest van een Solitairwesp gemaakt zijn.

Geluid en balts:

De balts vindt vaak plaats op de grond, het mannetje buigt in de richting van het vrouwtje met snelle korte kopbewegingen waarbij hij de halsveren laat zien. Bij elke buiging laat de doffer de kop iets lager zakken dan horizontaal en gaat vergezeld van een cool geluid.

De balts vlucht bestaat uit een klimmende vlucht die wordt gevolgd door een glijvlucht met gespreide staart.

Status:

In hun verspreidingsgebied worden ze niet bedreigd. Ze komen bijzonder algemeen voor in Gambia, noord Sierra Leone en noord Togo. In Gambia en Senegal nemen ze in aantal toe door de uitbreidingen van de suikerriet plantages. In Nigeria zijn ze veel voorkomend in de Guinee savanne, maar veel minder algemeen in Soedan en Sahel zones. De wijnrodetortelduif is in het

grootste deel van het verspreidingsgebied de meest algemeen voorkomende soort. Door groeiende irrigatiegebieden en groei van landbouwgebieden heeft deze duif zich kunnen uitbreiden wat betreft gebied als ook aantallen.

In beschermd milieu:

Wijnrodetortelduiven werden voor het eerst in 1858 in de dierentuin van Londen geïmporteerd, in de daarop volgende jaren zijn ze meerdere keren gekweekt.

Het zijn duifjes die zich gemakkelijk aan het volière milieu aanpassen en meestal snel tot broeden overgaan.

Tijdens het broedseizoen kunnen de duifjes agressief worden tegenover andere duiven soorten zodat ze het beste in een volière apart geplaatst kunnen worden. Bij een importeur van vogels kon ik deze soort bestellen op voorwaarde dat ik de hele zending zou overnemen omdat hij ze moeilijk kwijt kon omdat er te weinig kleur op zit. Enkele weken later kon ik bij hem een groep van 36 duifjes ophalen. Ik heb ze toen allemaal meegenomen en bij mij thuis eerst een

paar weken in quarantaine gehouden. De duifjes waren goed in conditie en kregen alleen een preventieve wormkuur. Nadat ik voor mijn gevoel drie paartjes had uitgezocht heb ik de rest afgegeven aan bevriende liefhebbers. Het eerste jaar heb ik ze samen in een volière van 5 x 4 meter geplaatst samen met Senegal en Madagaskarduiven en twee Adamawa-tortelduiven welke ook bij de zending zaten. Bij mij bleef echter alles rustig in de volière terwijl ze bij een bevriende liefhebber al jongen hadden. Het jaar erna kon ik van hem twee jonge doffers lenen omdat mijn zes duiven allemaal duivinnen bleken te zijn ondanks grote kleurverschillen. In het voorjaar heb ik één paartje gehuisvest in een overdekte volière van 2 x 1 x 2 meter. Hierin hangen een tweetal halfopen nestkasten welke ze graag gebruiken. Al vrij snel werd een nest gemaakt van enkele tabaksstelen en van berkentwijgen. De twee witte eieren werden gedurende 14 dagen bebroedt en kwamen 24 uur na elkaar uit. Het tweede jong was echter reeds na één dag dood. Het andere jong groeide goed en werd op de zevende

dag geringd met een 5,4 mm ring. Het jong verliet na 13 dagen het nest en had toen nog pluïjsjes op de kop. Het voedsel bestond uit een mengeling voor tortelduiven aangevuld met extra gierst en millettzaden. Daarnaast wordt er door de zaden nog P40 gemengd en krijgen ze grit, maagkiesel en mineralen.

Wijnrodetortelduiven moeten in ieder geval 's winters droog gehuisvest worden, beter is het echter om ze vorstvrij te overwinteren.

TERST EN FOTO'S: W. MOED
 GEERDINKSZIJDEWEG 110, 7547 PC ENSCHEDE
 TEL/FAX: 053 - 436 56 51

Literatuur:

- A field guide to the birds of The Gambia and Senegal* - Clive Barlow, Tim Wacher and Tony Disley.
- Pigeons and doves of the world* - Derek Goodwin
- Die wildtauben der erde* - Gerhard Rosler.
- Handbook of the birds of the world* deel 4 - del Hoyo, Elliott, Sargatal.
- The birds of Afrika* - Brown, Urban, Newman.
- Pigeons and Doves* - Gibbs, Barnes, Cox.

paartje Wijnrodetortelduiven bij drinkplaats

Het broedproces van de grasparkiet

Broedconditie

Het belangrijkste aspect in het broedproces van de grasparkiet is de broedconditie van de kweekparen. Hoe is nu te zien dat grasparkieten in broedconditie zijn? Alvorens op deze vraag in te gaan is het naar mijn mening wenselijk eerst eens wat dieper in te gaan op het totale kweekproces.

Het kweekproces bij vogels omvat drie periodes, namelijk

1. een rustperiode
2. een voorbereidingsperiode (op de kweek)
3. een bevruchtingsperiode (parings- en broedperiode).

1. Rustperiode

In de rustperiode veranderen de testikels van de man voor wat betreft structuur en worden er geen seks- hormonen geproduceerd. Ook de geslachtsorganen van de pop veranderen en worden kleiner.

Externe stimulators als licht, voeding en dergelijke hebben dan geen invloed. De vogels zijn uit conditie en moeten rust hebben. Komen de vogels in de rustperiode tekort dan zal dit ongetwijfeld z'n weerslag hebben op het komende kweekseizoen. Deze periode verdient dan ook een goede aandacht van de kweker.

2. Voorbereidingsperiode

Gedurende deze periode groeien de geslachtsorganen geleidelijk onder invloed van licht, voeding en enzovoort. Bij het verlengen van de daglichtlengte verwekken we kunstmatig de voorbereidingsperiode op de kweek. De daglichtlengte is van grote invloed op de groei van de geslachtsklieren, zowel van de mannen als van de poppen. Zij nemen van ca. 50 tot 1500 maal toe in gewicht. De geslachtsklieren zijn tijdens de rustperiode zeer klein en hebben een gewicht van ongeveer 1 milligram. Wanneer de geslachtsklieren hun maximale grootte hebben bereikt en zij op volle kracht geslachts-hormonen produceren, wordt de conditiepiek bereikt.

Houdt men de mannen en poppen gescheiden, dan zal de voorbereidingsperiode over het algemeen zeer snel verlopen. Van grote invloed zijn in deze tijd daglicht of kunstlichtlengte en de kwaliteit van het kunstlicht. Tijdens de voorbereidingsperiode wordt de grasparkiet als het ware in gereedheid gebracht om te paren en eitjes te leggen.

3. Bevruchtingsperiode

De paring dient in de bevruchtingsperiode plaats te vinden. Deze periode is echter afhankelijk van het milieu waarin de vogel verblijft. Tijdens deze periode zijn zowel de man als de pop klaar voor de paring en zal

er meestal een goede bevruchting van de pop door de man mogelijk zijn.

Dan kom ik nu terug op de vraag: "Hoe kunnen we zien dat de grasparkieten in broedconditie zijn?" Wel nu, mannetjes in broedconditie hebben blinkende neusdoppen, heldere ogen en vertonen tegenover elkaar een imponerend gedrag waarbij de kop- en nekbevedering wordt opgezet. Opvallend aan de ogen is het snel groter en kleiner worden van de pupillen, veelal een teken van opgewondenheid.

Poppen in broedconditie worden knaaglustig en knagen alle hout wat ze te pakken kunnen krijgen stuk. Ze zijn levendiger dan anders en vertonen een bepaalde onrust. Zij hangen en knagen aan al het houtwerk in de volière. Het is dan ook aan te bevelen om in deze periode wilgentakken en takken van fruitbomen te verstrekken. Ook is veel te zien aan hun houding en hun ogen. Vooral wanneer je bijvoorbeeld met de nagel op het houtwerk krabt of tikt, is alles één en al aandacht. Net als bij de mannen worden ook de pupillen bij de poppen snel groter en kleiner. De ogen van de vogels staan fel in de kop en stralen. Sommige poppen krijgen diepbruine neusdoppen, hetgeen trouwens lang niet altijd een zeker bewijs van broedrijpheid, zo is gebleken.

De kweek in broedkooien

Indien de vogels in de juiste broedconditie verkeren kunnen we ze bij elkaar plaatsen in broedkooien. Uit eigen ervaring weet ik hoe moeilijk het is om echt te wachten tot de vogels in een goede broedconditie zijn. Door ondervinding heb ik echter ook geleerd dat wanneer de vogels nog niet in goede broedconditie zijn de kweekresultaten erg zullen tegenvallen. De tijd die je denkt te winnen door de vogels (te) vroeg bij elkaar te zetten zul je dan ook ruimschoots weer verliezen.

Een ander gegeven is dat dit vrijwel altijd gepaard gaat met een veel kleiner aantal groot gebrachte jonge vogels.

Eenmaal bij elkaar gezet verstrek ik als nestmateriaal een handvol niet te fijn zaagmeel of spaanders. Echt nodig is dit echter niet. Ik heb veel poppen meegemaakt die alle houtspaanders uit het nest verwijderen. De reden dat ik toch zaagmeel en of spaanders verstrek is dat dit voorkomt dat de eitjes beschadigd worden door kleine stukjes harde ontlasting van de man en of pop. Ook is het raadzaam, of liever gezegd een must, om in de bodem van het nestkastje een holte te maken van ca. 1 cm. diepte. Hierdoor wordt voorkomen dat de eitjes weggrollen. Indien beide vogels elkaar accepteren zullen ze spoedig overgaan tot de paring. Soms komt het voor dat de vogels

elkaar in het begin niet accepteren. Meestal kijk ik zoiets een tweetal weken aan. Accepteren de vogels elkaar dan nog niet, dan is het beter één van beide vogels weg te halen. Zelf heb ik in alle jaren dat ik grasparkieten kweek, dit slechts éénmaal hoeven doen. In de meeste gevallen accepteren beide vogels elkaar binnen een paar weken. Vanaf de eerste paring tot het leggen van de eerste eieren kan men gewoonlijk 8 - 14 dagen rekenen. Voor poppen die eerder gebroed hebben geldt circa 8 dagen. En voor poppen die voor het eerst broeden ongeveer 14 dagen. Soms kan het echter voorkomen dat het bij een jonge pop nog langer duurt.

Reeds één tot twee dagen voor het leggen van het eerste ei produceert het popje grotere uitwerpselen. Dit is een teken dat ze eitjes gaat leggen. Dit blijft zo gedurende de gehele broedtijd.

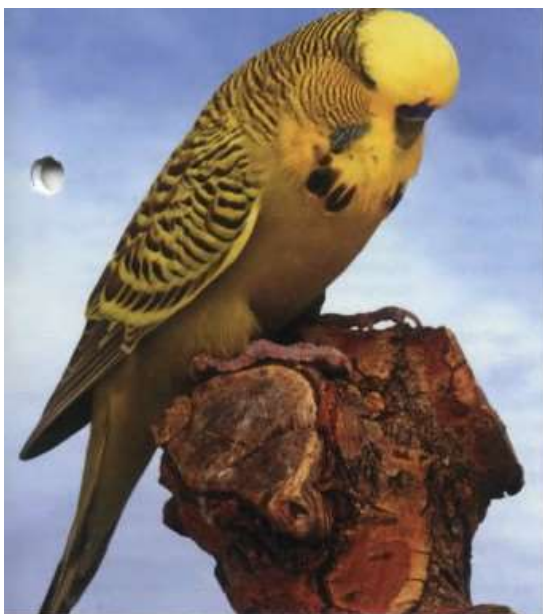
Popjes met een dikker geworden, gedeeltelijk onbevederde cloacaomgeving en een voortdurend op en neer bewegende staart staan kort voor het leggen van een eitje. Het leggen van de eitjes gebeurt om de dag. Indien de eitjes bevrucht zijn kunnen we het eerste jong na 18 - 20 dagen verwachten.

Tussen de 4de en de 5de week vliegen de jonge vogels uit. Over het algemeen zijn de jongen op een leeftijd van 6 weken in staat voor zich zelf te zorgen.

De voeding

De voeding van mijn grasparkieten bestaat uit een goed zaadmengsel voor grasparkieten. Naast dit zaadmengsel krijgen de vogels elke dag een mengsel van geweekte zaad (kiemzaad) en eivoer. Aan het kiemzaad voeg ik tarwe toe. De verhouding die ik gebruik is 1 deel tarwe op 2 delen kiemzaad. Het kiemzaad laat ik 24 uur weken. Ik meng het met eivoer in een verhouding van 4 delen kiemzaad (droog!) op 5 delen eivoer. Twee keer per week meng ik, ondanks dat de vogels er ook vrij over kunnen beschikken, scherpe maagkiezel en oesterschelpengrit door het kiemzaad/eivoer mengsel. Natuurlijk krijgen ze ook regelmatig wat fruit en groenvoer. Ook krijgen ze tijdens de broedperiode meelwormen aangeboden, twee per vogel. Eenmaal aan meelwormen gewend is het, het eerste dat ze oppikken uit de voerbak.

De vogels, ook de jongen, doen het op deze voeding prima. Oh ja, zoals ik reeds eerder opmerkte ga ik regelmatig in de zomer op zoek naar (onbespoten) gras- en onkruidzaden. Deze knip ik met een heggenschaar en hang ik in grote bossen neer in de volière. Het is een genot om te zien hoeveel plezier je hier je grasparkieten (en andere vogels) mee doet.

geconfronteerd werd met bijna uitsluitend onbevuchte eitjes. Iets wat hij nog nooit bij zijn vogels in zo'n omvang had meegemaakt. Wat bleek? Hij had nieuwe kweekkooien gebouwd en deze voorzien van zitstokken met een diameter kleiner dan 1 cm. Toen hij de diameter van de zitstokken had vergroot door aan weerszijden van de zitstokken latjes te lijmen bleek het euvel verholpen.

- te zwaar bevederde vogels.
Indien de vogels zwaar bevederd zijn kan dit een goede bevruchting in de weg staan. Bij zwaar bevederde vogels bevordert het voorzichtig wegnippen of uittrekken van de veren rondom de cloaca bij beide geslachten een

goede bevruchting.

- slechte conditie van het popje of mannetje.
Vogels die niet in conditie zijn mogen naar mijn mening niet ingezet worden voor de kweek. Een voetballer zonder conditie zal in een wedstrijd ook geen potten kunnen breken. Ook al zullen er jongen komen van dergelijke vogels dan is het maar zeer de vraag of deze jongen voldoende bouwstoffen hebben meegekregen om zich te kunnen ontwikkelen tot mooie en gezonde grasparkieten. De laatste drie maanden voordat een eitje wordt gelegd zijn bepalend voor het jong wat hieruit geboren zal worden. Met andere woorden als de pop in die 3 maanden tekorten heeft gehad van één of meer belangrijke bouwstoffen (in bijvoorbeeld de voeding) dan zal dit van invloed zijn op de ontwikkeling van de jongen. Hier wordt het belang mee aangeduid dat de verzorging van de vogels het gehele jaar door optimaal dient te zijn. **Want de sleutel tot succes is de conditie van de ingezette broedvogels.**

Bij een broedpaar met onbevuchte eitjes kunnen we de kans op een later bevrucht legsel vergroten door ze normaal verder te laten broeden en hun later vreemde eieren of vreemde jongen toe te schuiven. Denk er hierbij goed aan dat de eitjes/jongen zich wat betreft tijd dienen te verhouden met die van de vogels die ze krijgen toegeschoven. Met andere woorden als we onbevuchte eitjes wegpakken van bijvoorbeeld 10 dagen oud dan dienen de eitjes die we willen toeschuiven ook ongeveer 10 dagen oud te zijn. Hetzelfde geldt voor het toeschuiven van jonge vogels. Als we bovenstaande doen blijft het broedpaar in het natuurlijk ritme.

Afsterven van het embryo in het ei

Het afsterven van embryo's kan vele oorzaken hebben. Ik behandel hier slechts één

oorzaak. Een veel voorkomende oorzaak is naar mijn mening een te lage vochtigheid van de lucht in de broedruimte. De vochtigheid van de lucht in de broedruimte is namelijk erg belangrijk. Deze mag niet onder de 60% liggen. Te droge lucht leidt tot samentrekking van het binnenste eivlies, dat zich zo vast om het embryo kan leggen dat deze later niet in staat is zich uit het ei te bevrijden. Als het parkietenembryo in het ei gezond is hoor je reeds op de 17e broeddag zijn stem door de eischaal. Op de 18e dag komt het eerste jong uit het ei. Het piepen is voor de pop het signaal de krop van het jong voor de eerste maal te vullen. Als de krop gevuld is, is dat van buiten af door een lichte, geelachtige verdikking aan de hals te zien.

Storingen bij het voeden van de jongen

Veel jonge poppen hebben voor het eerst van hun moederschap nog geen melk om uit de voormaag af te scheiden of voeren hun eerstelingen niet. Dit verschijnsel heb ik zelf ook meerdere malen meegemaakt. Een verschijnsel dat je alle plezier van onze sport kan ontnemen. Want zeg zelf wat een ongelooftelijke teleurstelling is het niet als je van een veelbelovend broedpaar de eerste jongen in het broedblok ziet liggen en vervolgens merkt dat ze niet gevoed worden. Als dan later na alle vertwijfelde pogingen om de jongen te redden blijkt dat ze toch dood zijn gegaan dan, dan..... De jongen die niet gevoed worden piepen urenlang maar hun kropjes blijven leeg. Zoals al eerder vermeld sterven deze jongen als ze niet binnen 12 uur onder een popje geschoven kunnen worden dat jongen van ongeveer dezelfde leeftijd heeft. Langer reikt namelijk de vertering niet, die ze hebben meegekregen van het voedsel uit de dooierzak. Uit eigen ervaring heb ik geleerd dat de meeste popjes die niet onmiddellijk voeren dit wel gaan doen - en voortaan zonder moeilijkheden - wanneer we ze eerst 1 of 2 oudere (4 - 6 dagen oude) jongen geven. Deze vogeltjes bedelen al veel indringender en werken daardoor stimulerend op het moederlijke voedingsgedrag. Bovendien kunnen deze jongen al enigszins voor verteerd voedsel, zonder de melk van de voormaag, verdragen. Veelal zullen de jonge poppen waarbij zich dit gedrag voordoet later uitkomende jongen zonder meer direct voeren en dergelijk gedrag niet weer vertonen. Trouwens wat bovenstaande betreft wil ik graag nog opmerken dat ik dit probleem niet meer heb meegemaakt nadat ik mijn grasparkieten geweekte zaden ben gaan verstrekken. Zoals uit bovenstaande blijkt is het van belang dat we meerdere broedstellen hebben die omstreeks dezelfde tijd zijn gaan broeden. Enig speelruimte is hier namelijk wel geboden. Zorg er ook voor dat er een goede verhouding bestaat tussen jonge en oude broedstellen.

Problemen tijdens het broedproces

Tijdens de kweek worden we helaas regelmatig geconfronteerd met teleurstellingen. Deze teleurstellingen hebben bijna altijd te maken met problemen die zich tijdens het broedproces voordoen. Wanneer zich problemen voordoen wil je graag weten wat de oorzaak is en hoe het betreffende probleem opgelost kan worden. Hieronder worden een aantal problemen door mij besproken en daar waar mogelijk oplossingen gegeven.

Onbevuchte eieren

Onbevuchte eieren is iets waar iedere kweker mee zal worden geconfronteerd. Bevruchte eieren laten na ca. 4 - 6 dagen bij het schouwen in het tegenlicht van een lamp een rode kleur zien (doorschijnend bloed). En worden later op een kleine luchtbel na helemaal donker. Daarentegen blijven onbevuchte eieren helder. De oorzaak van onbevuchte eieren kan velerlei zijn.

Hieronder zal ik trachten een aantal oorzaken aan te geven. Voor zover mogelijk zal ik ook aangeven wat er eventueel aan te doen is.

- de vogels zijn niet in elkaar geïnteresseerd.
Zoals reeds eerder opgemerkt kijk ik zoiets ongeveer 2 weken aan, is er dan nog geen teken van interesse dan plaats ik de vogels uit elkaar.

Bij bovenstaande wil ik nog wel opmerken dat het natuurlijk voor zich spreekt dat vogels die erg agressief tegen elkaar zijn direct uit elkaar gehaald dienen te worden. Hier moeten we niet zo lang wachten tot er gewonden of mogelijk zelfs doden vallen.

- te gladde, te dunne of te beweeglijke zitstokken in de kooi geplaatst.

Gevolg hiervan is dat de man de pop niet goed kan treden waardoor dus geen bevruchting kan plaatsvinden. Uit eigen ervaring heb ik meegemaakt dat een bevriende kweker bij de eerste broedronde

Jong dood in ei, terwijl de schaal al is aangepikt

Vitaminegebrek

De oorzaak hiervan is veelal gelegen in een gebrek aan de vitamines van het B-complex. Het gehele jaar door verstrekken van groenvoer en gekiemd zaad kan een vitamine B gebrek voorkomen.

Te hoge of te lage luchtvochtigheid

Dit is reeds behandeld bij het onderdeel Afsterven van de kiemcel/embryo in het ei. Mocht je eitjes aantreffen die langer dan drie uur aangepikt zijn en waarvan het jong nog leeft, dan kun je het jonge vogeltje helpen door het ei voorzichtig met een gepunte lucifer verder open te scheuren. Verder moet je dit jong niet helpen. Het redt zich verder zelf wel. Mocht er tijdens het openscheuren van het eitje bloed zichtbaar worden dan moet je direct stoppen.

Beschadigde eitjes

Ruwe gerimpelde eitjes

De oorzaak van ruwe, gerimpelde eieren is veelal gelegen in een storing in het normaal verloop van het leggen. Door een te krachtig samentrekken van de eileiderspielen en buikwand ontstaat bij dergelijke poppen een verhoogde druk tijdens het leggen. Dit heeft op zijn beurt ruwe, gerimpelde eieren tot gevolg. Bij veel van deze poppen ontstaat als complicatie een eileiderontsteking. Een dergelijke pop is vaak in het begin onrustig, blijft veel in de nestkast zitten en heeft vaak bevulde veren rondom de cloaca. De ontsteking (veelal een bacteriële infectie) kan worden behandeld met antibiotica. Ter preventie worden fosfor- en calciumhoudende middelen, tezamen met vitamine D aangeraden.

Oudervogel beschadigt eitje(s)

Het komt voor dat eieren door de oudervogels zelf worden beschadigd. Vooral na de eerste broedronde. Er kunnen dan harde stukjes ontlasting in het nestkastje liggen en het wil nog weleens voorkomen dat de eitjes door de oudervogel(s) worden beschadigd. Wanneer je dergelijke harde stukjes opmerkt in het nestblok dan is het verstandig deze te verwijderen. Zijn er ingeval van een beschadiging van een eitje alleen kleine scheurtjes of deukjes, zonder beschadiging van het inwendige eivlies, dan kan dit worden "gerepareerd" door hier een klein stukje folie op aan te brengen. Zelf heb ik wel eens een dergelijke (kleine) beschadiging "gerepareerd" met een dun laagje nagellak. Het betrof hier een eitje dat 17 dagen bebroed was. Komt er echter vocht uit het ei of komt er bij het opnemen van het eitje een luchtbel uit de breuk, dan is het eitje als verloren te beschouwen omdat het heel snel zal uitdrogen. Het beschadigen van eitjes komt ook voor door een slechte bodembedekking in het broedblok. Het euvel kan worden verholpen door in het broedblok een dun laagje houtkrullen en of zaagsel aan te brengen.

Jongen beschadigen eitjes

Bij grote nesten wil het nog wel eens voorkomen dat de oudste jongen de eitjes beschadigen. Ter voorkoming hiervan is het raadzaam dergelijke jongen, mits ze in de veren zitten, in een kistje onder in de broedkooi te plaatsen. In de meeste gevallen zal de man de jongen zonder problemen blijven voeren.

Het kapot pikken van eitjes door de man of de pop (ei-eters)

Helaas komen er bij beide geslachten eieters voor. Ei-eters vinden we echter overwegend onder de poppen. Dit euvel kunnen we voorkomen door de vers gelegde eieren direct te verwijderen en er een gipseitje voor in de plaats te leggen. Gipseitjes kunnen we in een dierspeciaalzaak kopen. Als het herhaald pikken in de harde gipseieren geen succes oplevert, laten de ei-eters in meestal de slechte gewoonte wel varen. Na voltooiing van het legsel kun je de eitjes dan gerust weer aan het nest toevertrouwen.

Een andere methode die ook wel wordt toegepast is de ei-eter een rot eitje in het nest te geven. Zelf heb ik deze methode echter nooit toegepast. De reden van het kapot pikken van de eitjes is mij niet duidelijk geworden. Ook op de vraag of het hier om een erfelijke eigenschap gaat kan ik niet beantwoorden. Heel belangrijk in dit kader is om één en ander bij te houden en te noteren in je kweekboek. Ingeval je dit gedrag bij meerdere verwante vogels opmerkt, zul je de vogels moeten uitsluiten voor de kweek.

Het doden van de jongen door de man of pop (kannibalisme)

Erfelijkheid?

Je zult toch meemaken dat een veelbelovend kweekstel z'n jongen dood maakt. Helaas heb ik dit bij mijn eigen vogels ook eens meegemaakt. Van een goede vriend had ik een prima man meegekregen die ik wilde paren aan een jonge pop van ca. 12 maanden. Op de datum dat het eerste ei kon uitkomen bleek bij inspectie dat het jong half aangevreten in het blok lag. Omdat ik dit fenomeen nog niet eerder had meegemaakt dacht ik in eerste instantie dat er, bij het uitkomen van het jong uit het ei, iets mis gegaan moest zijn. Maar ook het tweede jong lag een dag later aangevreten in het nestblok. Op het moment dat ik dit constateerde had ik goed de smoor in. Om herhaling hiervan te voorkomen werden de overige eitjes door mij overgelegd. Ondanks dat de jongen aangevreten waren kon ik aan de oudervogels niet zien wie de dader was. Voor mezelf was ik er vrij zeker van dat de pop de schuldige was. De pop werd dan ook uitgesloten voor de kweek en de man kreeg van mij een andere pop toegewezen. Ik wilde namelijk dolgraag jongen van deze geweldige mooie 'showman'. Gelukkig klikte het direct met de nieuwe pop en er lagen dan ook al snel bevruchte eitjes in het nestkast-

je. Bij het uitkomen van het eerste eitje werd ik echter opnieuw geconfronteerd met een dood aangevreten jong in het nestblok.

Je raadt het al, op dat moment gingen er allerlei toeters en bellen bij mij loeien en rinkelen. Toen ook begreep ik dat ik een mooie (onschuldige) pop ten onrechte had uitgesloten van de kweek. Zo zie je maar weer dat je niet altijd op je gevoel kunt vertrouwen. Dit keer kon ik echter de eitjes niet overleggen omdat ik geen kweekstel zitten had met eitjes die rond dezelfde tijd moesten uitkomen. Om te voorkomen dat de man opnieuw z'n jongen zou doodmaken heb ik toen een tussenschot van gaas in de broedkooi aangebracht. Door het gaas tussenschot kon de man niet meer bij de jongen komen maar nog wel het popje door het gaas voeren. De man heb ik verder uitgesloten van de kweek. Op het kweekblad van de jongen heb ik (natuurlijk) dit alles wel genoteerd. Ingeval de jongen dit gedrag ook gaan vertonen zal ik deze jongen moeten uitsluiten voor de kweek.

Uit de literatuur die ik heb geraadpleegd, werd mij niet echt duidelijk of kannibalisme bij grasparkieten erfelijk is. Vandaar dat ik achter erfelijkheid, als mogelijke eigenschap van kannibalisme, een vraagteken heb geplaatst.

Agressieve pop

Hierbij gaat het vrijwel altijd om een pop die zich voorbeeldig als moeder gedraagt. Maar wanneer de jongen het nestblok verlaten lijkt het alsof bij haar de stoppen doorslaan. De laatste jongen worden door de pop met geweld uit het nestblok gewerkt, waarna de agressie van de pop steeds toeneemt en zij haar jongen in de broedkooi achtervolgt en ten slotte dood. Deze agressie wordt bij dergelijke poppen instinctief opgewekt. Hoewel zij van nature een echte koloniebroedster is, duldt de pop toch geen soortgenoten in de nabijheid van haar nest. In het wild blijken grasparkieten namelijk ook een eigen territorium rondom het nest te hebben, waarbinnen geen indringers worden toegelaten.

Het zal dan ook de bedoeling van de pop zijn om de jonge vogels nadat deze zijn uitgevlogen weg te jagen uit de nabijheid van het nest, zodat zij ongestoord aan een volgende ronde kan beginnen. In de vrije natuur zullen de jongen op een veilige afstand van het nest terechtkomen en daar verder door de pop met rust gelaten worden. Een broedkooi biedt deze ruimte echter niet. Het lukt de pop dus niet om de jongen weg te jagen van het nest. Het gevolg hiervan is dat de pop steeds agressiever gaat reageren en uiteindelijk de jonge vogel(s) zal afslachten.

In een kale broedkooi zijn dergelijke jongen dus volkomen kansloos. Zij kunnen zich immers niet verstoppen? Had dit laatste wel gekund dan was het leven van de jongen mogelijk gespaard gebleven, want zodra de

jongen zich aan het gezichtsveld van de pop hadden kunnen onttrekken, had deze haar achtervolging op de jongen wel gestaakt. De remedie is daarom vrij eenvoudig. Maak een echte schuilplaats voor de jonge grasparkieten en plaats deze in de broedkooi van een pop die dit gedrag niet vertoont. Ook bij de poppen waarvan je het gedrag nog niet kent dien je een schuilplaats aan te brengen om later leed te voorkomen. Veel vernuft komt er niet voor kijken. Met drie plankjes ben je er al. Het schapje wat je hiervan moet maken heeft de volgende afmetingen: lang 25 cm, breed 12,5 cm, hoog 6 cm. Een dergelijk schapje is veelal in staat om wrede slachtpartijen in de broedkooi te voorkomen.

Sterfte van de jongen enkele dagen na het uitkomen

Onvoldoende eiwitrijke kropmelk van de pop Het kropmelk waarmee de pop de jongen de eerste dagen voert dient voldoende eiwitrijk te zijn. Vooral wanneer er jongen zijn, zo hebben onderzoeken uitgewezen, is er een extra behoefte aan eiwitten in de voeding van de grasparkiet noodzakelijk.

Gebleken is dat snel groeiende legsels van jongen, op z'n minst 7% meer eiwit nodig hebben dan anders. Deze extra eiwitten zullen aan de ouders gegeven moeten worden, die het op hun beurt dan weer via de kropmelk kunnen doorgeven aan de jongen. Goede kropmelk zal minstens 58% eiwit moeten bevatten, van zowel dierlijke als plantaardige oorsprong, zo is uit onderzoek komen vast te staan. Door voor een eiwitrijke voeding te zorgen voorkom je dit probleem.

Kropontsteking van de jongen

Indien de voeding van de vogels het gehele jaar door goed geweest is en je wordt toch geconfronteerd met sterfte van jongen na enkele dagen dan dien je bedacht te zijn op kropontsteking bij de jongen. Kropontsteking wordt door de oudervogels overgebracht op de jongen. De oudervogels "dragen" dan een bacterie bij zich die ze overbrengen op de jongen. Doordat de jongen (nog) onvoldoende weerstand hebben tegen een dergelijke bacteriële infectie zullen ze spoedig (na à 2 dagen) sterven. Wanneer niet wordt ingegrepen zullen ook de oudervogels uiteindelijk aan deze infectie sterven. Kropontsteking is te genezen door antibiotica. Antibiotica zijn te krijgen bij de dierenarts.

Jongen groeien slecht

Vitamine gebrek

Wanneer de jongen slecht groeien kan dit wijzen op een gebrek aan vitamine A, D en vitaminen uit het B complex.

Een goede voeding, het kan niet vaak genoeg benadrukt worden, kan één en ander voorkomen.

Aanwezigheid van bloedmijten (rode vogelmijt; bloedluis)

Het slecht groeien van de jongen kan ook veroorzaakt worden door de rode vogelmijt. De rode vogelmijt is een zeer klein, nauwelijks door het oog waar te nemen spinachtig diertje. Bij warm, zomers weer vermenigvuldigen mijten zich zeer snel en kunnen dan in elk vogelverblijf terechtkomen. Het is echt geen schande om zo nu en dan eens last van mijten te hebben. De rode vogelmijten verschansen zich overdag in spleten, kieren en gaten en kruipen 's nachts te voorschijn om bloed te zuigen bij de vogels. Volgezogen mijten zijn als rode punten herkenbaar. Bij aanwezigheid van bloedluis zul je, wanneer je met een mes door kieren/naden strijkt (nestkastje!), er bloedsporen op aantreffen. Mijten zijn voor volwassen vogels niet direct (levens)gevaarlijk maar op de lange duur zullen ze er zeker door verzwakken. Speciaal voor broedende wijfjes kunnen mijten zeer irriterend (onrust!) zijn.

Nestjongen kunnen door het bloedzuigen in één nacht worden gedood als zich in de spleten van nestkastjes of zelfs tussen de bodem van de blok en de nestholte mijten-nesten hebben gevormd. Je dient dan ook altijd uiterst waakzaam te zijn ten opzichte van mijten. Alvorens je nestkastjes verstrekt dien je deze dan ook eerst te behandelen met een mijtenspray of met een gasbrander "uit te branden". De mijtenspray die je kiest dient onschadelijk te zijn voor de vogels.

Ter voorkoming en ter bestrijding van de rode bloedmijt schijnen de zogenaamde Vapona cassettes ook erg goed te voldoen. Een cassette is voldoende voor een ruimte van 30 à 40 m³ (bijvoorbeeld 3x5x2 m.). Het is mij niet bekend of deze cassettes nog steeds in de handel te verkrijgen zijn.

Slecht voeren van de oudervogels

Wanneer de jongen in het nest slecht gevoed worden zal ook de groei stagneren. In veel gevallen kan dit verholpen worden door in melk geweekt (bruin)brood te verstrekken. Denk vooral bij warme dagen om bederf (2 à 3 keer daags verversen!!!).

Jongen worden geplukt

Veelal maakt de pop zich schuldig aan het veren plukken. Maar ook de man wil zich wel eens aan het verenplukken schuldig maken. In het laatste geval is de pop ook door de man geplukt en is de dader dus bekend. Meestal is het plukken afgelopen als de jongen uitgevlogen zijn. Het verenplukken kan wat betreft ernst in verschillende gradaties voorkomen. Ernstige gevallen zijn bijvoorbeeld die waarbij het dons van de jongen al na een goede week wordt geplukt. Hier kan niet afgewacht worden. Als je ooit zoiets mocht meemaken dan moet je de jongen direct onderbrengen bij broedparen die jongen hebben van ongeveer dezelfde leeftijd. In lichte gevallen en bij een leeftijd van ca. 3 weken kan men de jongen, als het niet te koud is, wel uit het blok halen en in een kistje op de bodem van de broed-

kooi zetten. Het plukken is dan afgelopen maar een nadeel is, dat de jongen minder goed gevoerd worden dan in het blok. Ook hier geldt dat we de jongen beter al in een eerder stadium hadden kunnen overleggen. Want op een leeftijd van 3 weken accepteert niet iedere pop jongen uit andere nesten.

Het verschijnsel verenplukken is al ongeveer honderdvijftig jaar oud en één van de eerste onderzoeken vond plaats in 1858, door Professor Schmidt. Vele rapporten van onderzoeken zijn er sindsdien verschenen. Pas in 1963 werd, onder leiding van professor Åberg van het Royal Veterinary College in Stockholm, de hoofdoorzaak van het verenplukken gevonden. Zijn onderzoekingen wezen duidelijk in de richting van een tekort aan het aminozuur arginine. Om verenplukken te voorkomen moeten de vogels in hun voeding een concentratie aan arginine hebben van 6,9 procent ten opzichte van het totaal eiwit. Ligt dit percentage aanmerkelijk lager, dan zal de vogel gaan verenplukken. Als je weet, dat het eiwit van het verenpakje van de grasparkiet voor ongeveer 73% uit arginine bestaat, dan zal het duidelijk zijn dat een tekort aan arginine snel kan optreden. Vooral wanneer we een vogel vrij kort na de rui al inzetten voor de kweek zal een tekort aan arginine snel kunnen optreden.

Havermeel en vismeel zijn de meest geschikte bijvoeders om het arginine-gehalte te verhogen, en zo het verenplukken te voorkomen. Toch wil het nog wel eens voorkomen, dat een éénjarige pop het eerste broedjaar verenplukt terwijl ze later deze neiging nooit meer vertoont. Ruim dus niet te vlug een goede pop op, wanneer deze gaat plukken. Hier kun je later veel spijt van krijgen.

In de praktijk, zo is mij gebleken, valt op dat jongen die ooit zelf geplukt zijn dit gedrag nog wel eens willen aanleren en dus ook hun jongen plukken. Vanuit eigen ervaring ben ik er vrij zeker van dat hier sprake is van een aangeleerd gedrag. Het is me zelf namelijk wel eens overgekomen dat een ouderpaar dat niet plukte dit wel deed wanneer in het nest geplukte jongen werden gelegd.

Indien je geconfronteerd wordt met verenplukkende vogels en geen gelegenheid hebt om de jongen over te leggen dan wil het insmeren van de jongen met Herts-hoornolie, uierzalf en of appelazijn nog wel eens bijdragen tot het doen ophouden van het plukken.

Tot zover dit artikel, ik hoop dat u er iets wijzer van bent geworden. Zelf heb ik, toen ik pas begon, het ene na het andere artikel verslonden over grasparkieten. Toch heb ik ook geleerd dat je niet alles uit het boekje kunt halen. Zie het als een goed hulpmiddel bij de kweek van ('Engelse') grasparkieten.

A. VAN KOLDTEN

Bezoek ook eens mijn homepage:
home.hetnet.nl/~advivankooten/index.html

Het verzorgen en kweken van Edelpapegaaien

Zoals de meeste liefhebbers al wel zullen weten kan men bij deze vogels duidelijk een onderscheid maken tussen mannen en poppen.

Bij bijna alle ondersoorten is de pop rood, met op de rug en vleugels een donkere overheersende kleur. De onderborst, de buik en het ondervleugelde en een brede band over het bovenste deel van de rug is bij sommige ondersoorten mat purper. En bij andere krachtig purper.

De vleugelboog en de buitenvlaggen zijn donkerblauw van kleur.

Van het rode onderstaartdek zijn de middelste veerpunten geel.

De bovenzijde van de staart is rood en de onderzijde donker oranje, met eveneens zowel boven als onder oranjegele punten. De snavel is bij de pop zwart.

*Hun voedsel vinden ze bij voorkeur
in de bomen waaruit ze noten, zaden, vruchten en
knoppen tot zich nemen.*

De mannen van alle ondersoorten zijn donkergroen. De vleugelboog bestaat uit hevig blauw. De buitenvlaggen van de handpenen zijn eveneens bij de man donkerblauw van kleur. De lichaamszijden en het ondervleugelde zijn rood. Het onderstaartdek bezit een lichtgroene kleur. De middelste staartveren bezitten een blauwe aanzet en lichtgele punten. Bij de buitenvlaggen van de buitenste staartveren treedt de blauwe aanslag krachtiger naar voren. Het onderstaartdek is donkergrijs met lichtgele punten. De bovensnavel van de man is aan de basis lichtrood en bezit een gele punt. De ondersnavel is zoals bij de pop zwart. De poten zijn bij beide geslachten grijs.

Bij de edelpapegaaien gaat het om een soort met meerdere ondersoorten. Het juiste aantal houden we in het midden want het verschil is dikwijls bijna niet op te merken. Bij de hoofdzakelijk groen gekleurde

mannen is het onderscheid tussen enkele ondersoorten zeer moeilijk. Zelfs uitgesloten, indien men niet de juiste habitat van deze vogels kent. Alle ondersoorten bezitten voor een papegaai eerder een ontypisch geslachtsonderscheid. De poppen zijn meestal rood en blauw van kleur en de mannen groen.

Reeds vanaf 1738 bestaan er optekeningen over de Nieuw Guinea edelpapegaai. Rond die periode dacht men nog dat het vogels van een aparte soort waren. In 1849 werden ze voor het eerst in Europa ingevoerd. En eerst in 1874 werd er over een geslachtsonderscheid gesproken. De populatie in hun leefgebied kan als stabiel beschouwd worden.

Enkele ondersoorten worden vanwege hun prachtige kleur en rustig gedrag graag bij de mensen thuis gehouden als troeteldier.

Voor de Nieuw Guinea, Halmahera en Salamonsoorten zijn in de volières van kwekers over de ganse wereld te vinden.

Wel gelden alle ondersoorten als warmbehoefte vogels en in hun onderkomen moet het steeds rond de 150 Celsius zijn. Echter heb ik ook reeds van verschillende kwekers vernomen dat zij hun vogels het ganse jaar door in vorstvrije binnen en buiten volières zonder enige verwarming houden. Hier gaat het in de meeste gevallen wel over vogels die bij ons gekweekt zijn of vogels die reeds jaren hier aangepast zijn. Bij net ingevoerde vogels kan er eveneens een onverdraaglijkheid optreden als ze in te kleine kooi gehouden worden. Het gevolg is gevechten tussen vogels van hetzelfde geslacht, doch eveneens tussen paren. Vooral de poppen zijn het meest dominant.

Vogels die apart in een kooi gehouden worden hebben de neiging redelijk veel lawaai te maken. Paren echter die in een volière verblijven blijken rustige vogels te zijn.

Habitat en levenswijze:

Edelpapegaaien komen in ondersoorten meestal voor in delen van Indonesië, Nieuw Guinea, de Molukken, de Salomons en Birmarck archipel voor. Op het Kaap York schiereiland van Australië verblijft eveneens een ondersoort. Het grootste verspreidingsgebied bezit de Nieuw Guinea edelpapegaai.

In zijn thuisland bewoont de edelpapegaai dichte regenwouden, doch eveneens open wouden en boomsavannen. Hij houdt zich uitsluitend op in woudgebieden, soms ook op velden, plantages en tuinen.

Ze trekken niet rond als zwerm. Ze zijn alleen, in paren of in klein familieverband te zien. Ze leggen grote afstanden af op zoek naar voedsel. Hun voedsel vinden ze bij voorkeur in de bomen waaruit ze noten, zaden, vruchten en knoppen tot zich nemen. Ook op de door de mensen aangelegde voedingsplaatsen in tuinen, velden en plantages treft men hen aan. Hier kunnen ze grote schade aanrichten. In feite zijn het hoofdzakelijk vruchteneters. In de ochtend en avonden vooral gaan ze op zoektocht naar voedsel. En de rest van de tijd houden ze zich op in de boomkronen. 's Avonds zoeken ze hun slaapbomen op onder luid gekrijs.

© PIET ZWINKELS

Edelpapegaai

Vogel

copy

Onder gunstige omstandigheden kunnen ze het ganse jaar door tot kweken overgaan. In het beste geval mogen we rekening houden met een drietal legsels per jaar.

De broedperiode loopt al naargelang het klimaat in hun verspreidingsgebied van juni tot december, eerst bij de Noordelijk voorkomende ondersoorten. Op het Australische schiereiland eindigt deze dan in december soms zelfs januari. Ze zoeken bij voorkeur hun nest in een hooggelegen boom of takkenhol.

Volgens deskundigen worden er bij de Australische edelpapegaaien in een en hetzelfde nest meerdere mannen en poppen aangetroffen. Doch in werkelijkheid zal het waarschijnlijk toch slechts een paar zijn dat het broedhol betreft. De ingang hiervan kan soms meerdere meters hoger liggen dan de bodem van het nest. Een normaal legsel bestaat uit twee eieren. De pop blijft alleen gedurende een 30 tal dagen de eieren bebroeden, terwijl de man haar ondertussen van voedsel voorziet. De pop verlaat gedurende het broeden en in de eerste dagen na het uitkomen zelden haar nest. Op een ouderdom van 8 a 9 weken verlaten de jonge vogels het nest.

Het houden:

Zoals reeds bij het begin van dit artikel vermeld is, stelt het houden van edelpapegaaien geen al te grote eisen. Bij verse import moeten ze aan ons klimaat gewoon geraken en moet er dus wat warmte verstrekt worden. Er komen echter de laatste jaren geen importvogels meer voor. Voor de rest moet er rekening gehouden worden met hun redelijke omvang bij het verstrekken van hun volières. De mannen moeten, indien nodig, de mogelijkheid geboden worden om buiten het bereik van de meestal agressieve pop te kunnen blijven. Een binnen en buiten volière vanaf 1,2 x 2 x 4 m lang is ideaal; echter niet kleiner. Ze klauteren zeer graag zodat we hen van de nodige zitstokken voorzien. En als men daarbij nog voor een douchegelegenheid kan zorgen, zullen ze daar gretig gebruik van maken. Het zijn geen houtknagers en ze maken weinig lawaai.

De voeding:

Edelpapegaaien hebben een zeer gevarieerde voeding nodig. Het basisvoer bestaat uit cardi, verschillende gierstsoorten, wat hennep, kanariezaad, haver, boekweit, raapzaad, tarwe en lijnzaad. Cardi moet in deze mengeling het meest voorkomen. Ook zonnebloempitten en noten lusten ze heel graag;

pas wel op voor overdrijven. Deze mengeling kan men ook in gekiemde toestand aan de vogels voorzetten. Verder mogen we eveneens groenten en fruit niet uit het oog verliezen. Al naargelang het jaargetijde ongeveer 50% van de voeding. De vogels zullen de ene dag van de ene fruitsoort eten en de andere dag van een andere. Rozenbottels, melkachtige maïskolven en bessen van de vuurdoorn genieten hun voorkeur. Als groenvoer worden vogelmuur, paardebloem, bijvoet en weegbree ook niet versmaad.

In het bijzonder als voorbereiding van de kweek is het aan te raden het voedselaanbod nog rijker te maken. Gedurende deze periode is dierlijke proteïne van het grootste belang. Daarbij zijn gekookte kippenbeentjes ten zeerste aanbevolen. Deze moeten dan vooral tijdens het grootbrengen der jongen 2 tot 3 keer per week aangeboden worden. Ook hardgekookt ei of kaas zullen de edelpapegaaien graag lusten. Samen met een opfok of eivoer behoren dit tot het dagelijkse menu. Wel opletten dat het door de hoge luchtvochtigheid niet te lang blijft staan en bederft. Tot slot is een multivitaminen en mineralen preparaat onontbeerlijk op gepaste tijdstippen.

De Kweek.

De eerste geslaagde kweek met edelpapegaaien gebeurde in 1881 in Duitsland met de ondersoort Ceram. Evenwel zijn in het verleden alle andere ondersoorten eveneens regelmatig gekweekt. Men beschouwt de kweek met deze soorten als niet moeilijk. Vanzelfsprekend moet men starten met een paar dat overeen komt. Een groot voordeel is dat men ze gemakkelijk uit elkaar kan houden voor zover het hun geslacht betreft. Een ander voordeel is hun vroege geslachtsrijpheid die reeds vanaf het 2e jaar intreedt. Een vaste kweekperiode bestaat er in gevangenschap bij edelpapegaaien niet.

Onder gunstige omstandigheden kunnen ze het ganse jaar door tot kweken overgaan. Vanzelfsprekend is de omgevingstemperatuur van groot belang. In de winter kweken in een onverwarme volière mag niet toegestaan. Om alle moeilijkheden te voorkomen plaatst men hen als paar apart.

We verstrekken een broedhol of nestkast van 30 x 30 cm bodem en 50 cm hoog met

een invliegopening van 10 cm diameter. Als bodembedekking nemen we wat turfmoel, gemengd met wat houtzaagsel. Edelpapegaaien bekleden het nest met eigen lichaamsveren. De eigenlijke balts, als men daar bij papegaaien van spreken kan, wordt ingeleid door de pop. Ze bedelt dan om voedsel bij de man en maakt daarbij eigenaardige geluidjes terwijl ze zich op de zitstok neerdrukt en de man meestal zijn taak volbrengt. Dit kan zich gemakkelijk een keer of zes per dag voordoen. Na ongeveer 14 dagen ligt het eerste van de meestal twee eieren in het nest. We moeten proberen een luchtvochtigheid van minstens 70% aan te houden. Indien dat niet het geval is moeten de eieren regelmatig met wat lauwwater worden besproeid.

Alleen de pop bebroedt de eieren, terwijl de man zich steeds in de buurt van het nest ophoudt en soms ook in het nest. Na 28 dagen komen de jongen uit en ongeveer 2 à 2,5 maanden verlaten ze het nest. Men kan hen een week of drie later bij hun ouders wegnemen. Bij een langere periode kunnen er moeilijkheden ontstaan omdat de ouders dan aan een nieuw legsel begonnen zijn. De man gaat dan achter zijn jongen jagen. Daarom is het raadzaam net uitgevlogen jongen zeer goed in het oog te houden.

Nestcontrole bij vogels die voor de eerste maal een nest hebben moet voorzichtig gebeuren en zo weinig mogelijk uitgevoerd worden. Edelpapegaaien kunnen verschillend reageren op zo'n verstoring. Meestal gaat de pop gewillig van haar eieren of jongen. Slechts bij uitzondering ontstaat er agressie.

In het beste geval mogen we rekening houden met een drietal legsels per jaar. Meer mogen we nooit toestaan om de vogels niet onnodig te belasten. Veel hangt ook af van de veelzijdigheid van de voeding. Tracht steeds de soort in takt te houden en ga geen waardeloze kruisingen aan. Haal er desnoods een deskundige bij in geval van twijfel. Sommige ondersoorten zijn zeer immers moeilijk uit elkaar te houden. Probeer zoveel mogelijk zelf gefokte vogels te krijgen zodat er geen wilde vogels ingevoerd moeten worden.

TEKST: M. VAN AELST

Jacobs kruiskruid (*Senecio jacobaea*)

Evenals zeer veel andere onkruidsoorten behoort het Jacobs kruiskruid tot de grote familie der composieten. "Senecio" betekent "grijsaard". Dit geslacht heeft minstens 1500 soorten die over de gehele wereld voorkomen. In Nederland en België komen verscheidene van deze kruidachtige soorten voor zoals jacobskruiskruid, klein kruiskruid en moerasandijvie. Jacobs kruiskruid kennen we weer in twee variaties namelijk één met en één zonder straal-bloemen. De soort die in de duingebieden voorkomt kent geen straalbloemen, de variatie die buiten deze streken voorkomt kent wel straalbloemen.

Jacobs kruiskruid vinden we op zeer veel locaties zoals: bermen, dijken, bosranden, spoordijken, duinen en graslanden.

De hoogte van deze plant kan variëren van 30 cm tot 100 cm.

De plant heeft rechtopstaande stengels met diep ingetande bladeren. De stengels staan dicht en compact op elkaar.

De gele bloemen bloeien van juni tot en met oktober.

Zoals de naam "grijsaard" al aangeeft veranderen de bloemhoofdjes na de bloei in een grijs pluis waarmee het rijpe zaad zich kan verspreiden. Dit gebeurt vanaf de maand augustus.

Dit is het moment waarop de zaden door onze vogels gegeten zullen worden. Eerder raken ze deze niet aan.

Het typische van Jacobs kruiskruid is dat de stengels en bladeren giftig zijn. Onze Europese vogels hebben daar geen last van omdat die alleen de zaden zullen eten. De bladeren en stengels mogen niet verstrekt worden aan andere vogelsoorten zoals kanaries en parkieten

Bloeitijd:
juni tot oktober,

Oogsttijd:
vanaf augustus als het grijze pluis zichtbaar wordt,

Vindplaats:
op diverse gronden,

Vogels:
Goudvink, Europese kanarie, Sijs, Putter, Barmsijs, Groenling, Kneu, Frater, Kanaries en Edalzangers.

TEKST FRANS PIJNEN

De Gould amadine eens anders bekeken

Deel 1

Onlangs werden we door de heer Daniel Wildemeersch van de BNEC – de Belgische Nationale Exotenclub gecontacteerd. Binnen deze tak van onze liefhebberij waren er nogal wat vragen over bepaalde mutaties bij de Gouldamadines. Voor ons in ieder geval een uitdaging om deze materie eens wat nader te bekijken. De bedoeling is, waar nodig, verder onderzoeken uit te voeren, maar in eerste instantie willen we stap voor stap alle mutanten eens bekijken en zo nodig aanpassen.

►
Gould amadine,
mutatie.
Oranjekop geel-
borst.

Bij al deze onderzoeken is het eerst en vooral noodzakelijk dat we de wildvorm eens goed kunnen bestuderen, maar hier stuiten we al op de eerste eigenaardigheden: er is niet één 'wildvorm', maar bij deze vogels is sprake van maar liefst drie 'wildvormen'. Er zijn vogels met een rode kop, een zwarte kop en een oranje kop. Dus is het belangrijk dat we even aandacht hieraan schenken. Bij de 'zwartkop' zien we een zwarte kopbevedering en een smalle blauwe overgangszone tussen deze bevedering en de rug en borstkleur. De snavel is ivoorkleurig, de punt van de snavel is rood. De kleur van de rug en het vleugeldek is groen, de stuit blauw, de borst is paars en het onderlichaam geel. Poten zijn hoornkleurig.

De 'roodkop' en de 'oranjekop' zijn precies hetzelfde gekleurd, behalve dat we bij de 'roodkop' een 'rood masker' vinden dat zich gedeeltelijk uitstrekt over die zwarte kopbevedering en bij de oranjekop vinden we daar een oranjemasker. De roodkop heeft een rode snavelpunt en de oranjekop een gele. Poppen onderscheiden zich bij de drie vormen door hun mattere kleuren en het bijna volledig ontbreken van de blauwe overgangszone tussen de kopkleur en de rest van het lichaam.

Maar hoe komen ze dan aan deze drie 'wildvormen'? Wel, hier heeft het verleden ons duidelijk parten gespeeld. Nu moet men weten dat deze vogels in Australië leven en

hun voornaamste habitat ongeveer 12 x de grootte van België bedraagt. Daar werden de eerste Gouldamadines ontdekt in 1833 door Hombron & Jacquinet. De vogels die ze te zien kregen, hadden een rode kop. Later werden er exemplaren gevonden met een zwarte kop en als laatste 'ontdekte' men de vogels met een oranjekop. Door de loop van de jaren heen hebben ze zelfs alle drie verschillende wetenschappelijke namen gekregen om na veel veranderingen en wijzigingen, vandaag de dag als *Erythrura gouldiae* door het leven te gaan.

Nochtans is het wetenschappelijk zeer onwaarschijnlijk dat er drie 'wildvormen' of basisvormen zijn. Daarom rest ons uiteraard de vraag: wat is de meest waarschijnlijke basisvorm of hebben we hier daadwerkelijk met drie verschillende soorten of ondersoorten te maken?

Om dat te weten te komen moeten we enkele kweekuitkomsten bekijken en onze basis-kennis van genetica bovenhalen. Als het verschillende soorten waren, zouden we in theorie tussenvormen moeten krijgen uit onderlinge paringen van de verschillende vormen (als ik een Duitse herder paar aan een poedel, krijg ik een tussenvorm, een bastaard). Dit is hier zeker niet het geval, want als we een zwartkopman paren aan een roodkoppop, dan krijgen we zwartkoppopen en roodkopmannen split voor zwartkop. Paren we een roodkopman aan een zwartkoppop, dan zijn alle jongen roodkop maar de mannen zijn split voor zwartkop. Dit is heel belangrijk om te weten, want dat duidt erop dat de factor verantwoordelijk voor zwartkop (of de factor verantwoordelijk voor de aanmaak van de rode kleur in de kopbevedering) op het X-chromosoom gelegen is en daardoor geslachtsgebonden vererft.

Als we nu een oranjekopman paren met een roodkoppop of omgekeerd, dan zijn alle nakomelingen roodkop split voor oranjekop. Dat leert ons dat de oranjekopfactor autosomaal recessief vererft en dus op de autosome chromosomen gelegen is. Paren we een oranjekopman met een zwartkoppop, dan zijn alle jongen roodkop waarvan de mannen split zijn voor zwartkop en de poppen split voor oranjekop.

Deze uitkomsten zijn heel belangrijk, want die leren ons dat er wel degelijk maar een basisvorm is en dat dit de vogel met de rode kop is. Daarom zou ik om verdere verwarring

Niets sluit uit dat er ook in de natuur mutanten kunnen voorkomen, maar meestal zijn deze vogels zodanig opvallend en/of zwak dat ze een gemakkelijke prooi vormen voor hun natuurlijke vijanden.

4
Gould amadine, mutatie. Roodkop lichtgroen overgoten paarsborst.

te vermijden voortaan de 'roodkop' als de wildvorm gaan beschouwen.

Nu kan men zich uiteraard de vraag stellen, wat de andere 'vormen' dan zijn en daar is het antwoord simpel: gewoon mutanten. Niets sluit uit dat er ook in de natuur mutanten kunnen voorkomen, maar meestal zijn deze vogels zodanig opvallend en/of zwak dat ze een gemakkelijke prooi vormen voor hun natuurlijke vijanden. Deze mutanten zijn dan in de natuur al heel vlug met uitsterven bedreigd. Maar dat deze mutanten van de goulds veelvuldig voorkomen in de natuur, heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat enkel hun kopkleur verandert of wegvalt en de vogels door hun 'geringe verschil' niet zo veel opvallen tussen de rest. Interessant om te weten is dat er volgens recente schattingen in de natuur op 1000 goulds, 750 zwartkoppen voorkomen, 249 roodkoppen en 1 oranjekop. De overheersing van de zwartkop kan toegeschreven worden aan de geslachtsgebonden factor van de zwartkop.

De aanwezigheid van deze drie vormen in de vrije natuur, zonder de genetische achtergrond (genotype) van de vogels te kennen, wekte destijds de indruk bij hun ontdekkers met meerdere vormen te maken te hebben. Maar nu we weten dat deze 'verschijningsvormen' erfelijke factoren zijn, verraden ze daarmee dat het mutaties zijn.

Als we de roodkop beschouwen als wildvorm of basisvorm, kunnen we de toekomstige genetische symbolen ook op die stelling baseren. Dit vermijdt verdere problemen in de toekomst. Dat gaan we uiteraard stap voor stap doen, in overleg met kwekers, de verschillende speciaalclubs en de mensen van de BNEC. We zullen samen elke kleurmutatie bij de goulds bekijken, de genetische symbolen vastleggen, het locus van de mutatie bepalen en waar nodig verder onderzoek uitvoeren. Daarvoor zijn uiteraard verschillende proefparingen nodig. Om dit in een zo breed mogelijk spectrum te kunnen doen, richten wij hier

een oproep aan alle kwekers en liefhebbers van deze gouldamadines.

Wilt u meewerken, dan kunt u dit melden aan: De heer Daniël Wildemeersch, Noordbosstraat 3, 8610 Kortemark, Tel: 051/56.90.21, E-mail: erythrura@yucom.be, homepage: <http://surf.to/erythrura>

Wij houden u vast op de hoogte van de verdere ontwikkelingen via verschillende artikelen en de MUTAVI-site (<http://www.life-research.nl> en <http://www.euronet.nl/users/dwigh/>) en MUTAVI e-mailnieuwsbrief. (Inschrijven voor deze gratis elektronische nieuwsbrief kan via <http://www.agapomis.be/>)

TEKST: DIRK VAN DEN ABEELE
MUTAVI), RESEARCH & ADVICE GROUP
FOTO'S: PIET ZWINKELS

word vervolgd